TYÖ- JA ELINKEINOMINISTERIÖ
IYR/Paula Laine-Nordström

MUISTIO

17.5.2018

Eduskunnan lakivaliokunnalle

Hallituksen esitys eduskunnalle liikesalaisuuslaiksi ja eräiksi siihen liittyviksi laeiksi (HE 49/2018 vp)

1. Yleistä

Työ- ja elinkeinoministeriön käytössä on ollut Riikka Tähtivuoren (Elinkeinoelämän keskusliitto EK) 25.4.2018 päivätty lausunto, asiantuntija Albert Mäkelän 26.4.2018 päivätty lausunto, vastaava lakimies Vesa Vuorenkosken (Akava ry) 26.4.2018 päivätty lausunto, hovioikeudenneuvos, osaston johtaja Timo Ojalan (Helsingin hovioikeus) 27.4.2018 päivätty lausunto, käräjätuomari Matti Palojärven (Helsingin käräjäoikeus) 27.4.2018 päivätty lausunto, oikeusneuvos Mika Ilveskeron (Korkein oikeus) 30.4.2018 päivätty lausunto, markkinaoikeustuomari Jussi Karttusen (Markkinaoikeus) 30.4.2018 päivätty lausunto sekä 4.5.2018 päivätty lisälausunto, käräjätuomari Jyrki Mantereen (Pirkanmaan käräjäoikeus) 30.4.2018 päivätty lausunto, valtakunnansyyttäjä Raija Toiviaisen ja valtionsyyttäjä Ritva Sahavirran (valtakunnansyyttäjänvirasto) 27.4.2018 päivätty lausunto sekä 8.5.2018 päivätty lisälausunto, oikeus. lis, VT Paula Palorannan (Keskuskauppakamari) 30.4.2018 päivätty lausunto, asianajaja Panu Siitosen (Suomen Asianajaliitto) 3.5.2018 päivätty lausunto sekä 7.5.2018 päivätty lisälausunto liitteineen, poliisitarkastaja Arto Hankilanojan (Poliisihallitus) 25.4.2018 päivätty lausunto, Helsingin yliopiston rikosoikeuden professori Sakari Melanderin 4.5.2018 päivätty lausunto sekä 14.5.2018 päivätty lisälausunto, professori, IPR University Centerin johtaja Niklas Bruunin 7.5.2018 päivätty lausunto sekä Turun yliopiston valtiosääntöoikeuden professorin Veli-Pekka Viljasen 15.5.2018 päivätty lausunto.

Esityksessä ehdotetaan säädettäväksi uusi liikesalaisuuslaki. Laissa säädettäisiin liikesalaisuuksien suojasta ja siviilioikeudellisista oikeussuojakeinoista. Esityksellä pantaisiin täytäntöön Euroopan parlamentin ja neuvoston liikesalaisuuksien suojaamista koskeva direktiivi. Samalla liikesalaisuuksien suojaa koskeva sääntely sopimattomasta menettelystä elinkeinotoiminnassa annetusta laista (SopMenL) kumottaisiin ja voimassa oleva sääntely siirrettäisiin eräin täsmennyksin liikesalaisuuslakiin. Liikesalaisuuslain sääntely koskisi soveltuvin osin teknisiä ohjeita.

Esityksessä ehdotetaan muutettavaksi työsopimuslakia. Lakia täsmennettäisiin siten, että työntekijä ei saisi työsuhteen kestäessä nimenomaan oikeudettomasti käyttää hyödykseen tai ilmaista muille työnantajan liikesalaisuuksia. Työsopimuslakiin lisättäisiin myös viittaussäännös liikesalaisuuslakiin, koska ehdotettu työsopimuslain liikesalaisuuksia koskeva säännös saisi sisältönsä myös ehdotettavasta liikesalaisuuslaista.

Esityksessä ehdotetaan, että liikesalaisuuksien loukkauksia koskevat riita-asiat käsiteltäisiin käräjäoikeudessa. Markkinaoikeus olisi käräjäoikeuden ohella toimivaltainen tuomioistuin tutkimaan niitä liikesalaisuuden loukkausta koskevia riita-asioita, joissa vastaajana on oikeushenkilö tai elinkeinotoimintaa harjoittava luonnollinen henkilö. Esityksessä ehdotetaan myös, että liikesalaisuuden osalta

käytettävä käsitteistö yhdenmukaistettaisiin siten, että lainsäädännössä käytettäisiin johdonmukaisesti käsitettä liikesalaisuus. Esitys sisältää edellä mainittujen muutosten edellyttämät lakien muutosehdotukset.

Hallituksen esityksen sisältämä ehdotus säätää liikesalaisuuksien suojasta uusi erillislaki sekä esityksen sisältämä liikesalaisuuskäsitteen yhdenmukaistamista koskenut ehdotus on lähtökohtaisesti saanut myönteistä asiantuntijapalautetta lakivaliokunnassa. Erityisesti esityksessä ehdotettua oikeuspaikkaa, teknistä ohjetta sekä työoikeutta koskevaa sääntelyä kohtaan on esitetty kritiikkiä. Esityksen sisältämiin ehdotuksiin on lisäksi esitetty tehtäväksi muutoksia ja täsmennyksiä.

Seuraavassa esitetään sisennetyissä kappaleissa työ- ja elinkeinoministeriön kannanotot asiantuntijalausunnoissa esitettyihin keskeisiin huomautuksiin ja ehdotuksiin. Oikeusministeriö on osallistunut vastineen laatimiseen siltä osin kuin käsiteltävät kysymykset kuuluvat oikeusministeriön hallinnonalaan. Hallituksen esitystä puoltavia kannanottoja ei kommentoida.

2. Soveltamisala, säännösten pakottavuus ja liikesalaisuuslain suhde muuhun lainsäädäntöön

Helsingin hovioikeus kiinnittää huomiota perustelujen toteamukseen siitä, että liikesalaisuuslain mukaiset keinot ovat käytettävissä ainoastaan liikesalaisuuslain mukaisten liikesalaisuuksien oikeudettoman käytön estämiseksi. Jos yritykset ovat esimerkiksi keskinäisessä sopimuksessaan sopineet liikesalaisuuksista laajemmin kuin liikesalaisuuslain tarkoittamat liikesalaisuudet, liikesalaisuuslain mukaiset suojakeinot eivät ole käytettävissä, vaan tällöin kysymys on tavanomaisesta sopimusriidasta ja käytettävissä on sopimusoikeudelliset oikeussuojakeinot. Hovioikeus toteaa, että tämä rajoitus ei ilmene ehdotetusta laista ja sääntelyä tulisi tarkentaa tältä osin. Hovioikeus myös katsoo, että sääntelyn selvyyden ja myöhempien tulkinnallisten tilanteiden estämiseksi laista tulisi ilmetä selvästi pakottavat säännökset eikä riittävänä voida pitää perusteluista ilmenevää mainintaa, ja tätä koskeva tarkennus tulisi tehdä liikesalaisuuslakiin.

> *Työ- ja elinkeinoministeriö* viittaa hallituksen esityksen 1 §:n yksityiskohtaisiin perusteluihin ja katsoo, että perustelujen toteamukset säännösten pakottavuudesta sekä liikesalaisuuden haltijan mahdollisuudesta sopimusvapautensa puitteissa sopia liikesalaisuuden suojan laajuudesta ovat riittäviä eikä asiasta ole tarpeen nimenomaisesti säätää liikesalaisuuslaissa. Hallituksen esityksessä mainittujen säännösten pakottavuus liittyy säännösten luonteeseen; jotta liikesalaisuuksille saisi liikesalaisuuslain mukaista suojaa, on liikesalaisuusmääritelmän täytyttävä. Liikesalaisuuslain 5 ja 6 §:t liittyvät direktiivin täytäntöönpanoon sekä selventävään sääntelyyn siitä, että liikesalaisuuslain soveltamiseen liittyy tapauskohtaista punnintaa muun muassa eri perusoikeuksien välillä.

Markkinaoikeus kiinnittää huomiota myös siihen, ettei esityksessä ole otettu nimenomaisesti kantaa siihen, miten ehdotetun liikesalaisuuslain ja SopMenL:n (ja erityisesti sen 1 §:n 1 momentin yleislausekkeen) välinen suhde tulisi vastaisuudessa ymmärtää. Markkinaoikeus katsoo, että mainitulta osin on kyse sellaisesta perustavaa laatua olevasta kysymyksestä, joka tulisi ratkaista jo lainsäätämisvaiheessa lainsäätäjän toimesta.

Akavan mukaan liikesalaisuuslain ja työsopimuslain välinen epäselvä suhde jättää arvailujen varaan sen, voiko työntekijä sopia työsopimuksen salassapitoa koskevassa ehdossa teknisten ohjeiden suojasta yli sen mitä laissa säädetään. Erityisesti, voiko työntekijä sopia teknisten ohjeiden salassapidosta lain antamaa suojaa pidentäen ja voiko esimerkiksi ilmaisukiellon rikkomiseen liittää sopimussakkoa.

> Työ- ja elinkeinoministeriö viittaa salassapitosopimuksiin liittyvien kysymysten osalta hallituksen esityksen sivuille 68 ja 81. Liikesalaisuuslain 4 §:n 2 momentin 4 kohdan perusteella salassapitosopimuksessa tai muussa sopimuksessa oleva liikesalaisuuden käyttämistä tai ilmaisemista rajoittava velvoite taikka muu liikesalaisuuden käyttämistä tai ilmaisemista rajoittava velvoite johtaa siihen, että toiminta on kiellettyä myös ehdotetun lain mukaan. Tämä taas mahdollistaa liikesalaisuuslaissa mainittujen oikeussuojakeinojen käyttämisen. Liikesalaisuuslaki ei vaikuta siihen millaisia salassapitosopimuksia voidaan solmia ja missä tilanteissa niitä voidaan tehdä. Tältä osin oikeustila pysyy samana kuin nykyisin.
>
> Työ- ja elinkeinoministeriö on tilannut Jukka Ahtelalta kilpailukielto- ja salassapitosopimuksia koskevan selvityksen, joka valmistunee touko-kesäkuussa 2018. Tarkoituksena on selvittää salassapitosopimuksia ja kilpailukieltosopimuksia koskevaa oikeustilaa ja sen kehittämistarpeita. Selvityksen avulla pyritään saamaan tietoa näiden sopimustyyppien käytöstä työelämässä, niihin liittyvistä mahdollisista ongelmista ja kehittämistarpeista sekä eri sidosryhmien näkemyksistä.
>
> SopMenL:n yleislausekkeen suhde liikesalaisuuslakiin vastaa jatkossa SopMenL:n suhdetta muuhun lainsäädäntöön, jonka vastaan toimiminen voi olla hyvän liiketavan vastaista.

3. Liikesalaisuuden määritelmä

Rikosoikeuden professori Sakari Melanderin mukaan liikesalaisuuden määritelmä on melko monimutkainen, sisällöllisesti vaikeasti avautuva ja avoin. Melander esittää 2 §:n täsmentämistä siten, että siitä kävisi selvemmin ilmi, mitä ilmaisulla ”joka ei ole kokonaisuutena tai osiensa täsmällisenä kokoonpanona ja yhdistelmänä” tarkoitetaan. Jos liikesalaisuus määriteltäisiin elinkeinotoimintaa koskevaksi tiedoksi, määritelmä olisi täsmällisempi ja rikosoikeudellisen laillisuusperiaatteen kannalta hyväksyttävämpi.

> Liikesalaisuuden määritelmää on käsitelty 2 §:n yksityiskohtaisissa perusteluissa (hallituksen esityksen s. 82 alkaen). Määritelmällä on pantu täytäntöön liikesalaisuusdirektiivin 2 artiklan 1 kohta. Kyseessä on direktiivin keskeinen artikla, joka pohjautuu Suomea sitovan TRIPS-sopimuksen 39 artiklan 2 kohtaan. Tästä syystä liikesalaisuuden määritelmä on pyritty muotoilemaan direktiivin kanssa mahdollisimman yhdenmukaisella tavalla.
>
> Liikesalaisuudet voivat olla hyvin monentyyppisiä, ja ne voivat esimerkiksi muodostua erilaisten tietojen yhdistelmistä. Ilmaisulla ”joka ei ole kokonaisuutena tai osiensa täsmällisenä kokoonpanona ja yhdistelmänä” pyritään siihen, että säännös kattaisi hyvin

monenlaiset eri liikesalaisuudet. (Tietokokonaisuudesta yrityssalaisuutena katso esim. Vapaavuori (2016): Yrityssalaisuudet, liikesalaisuudet ja salassapitosopimukset s. 102)

Liikesalaisuusdirektiivin 2 artiklan 1 kohdassa ei edellytetä, että kyseessä olisi elinkeinotoimintaa koskeva tieto. Kuten ehdotetussa liikesalaisuuslaissakin, liikesalaisuusdirektiivin 2 artiklan liikesalaisuudella tarkoitetaan *tietoa*, joka täyttää artiklassa luetellut vaatimukset. Määritelmässä ei edellytetä, että tiedon tulisi koskea elinkeinotoimintaa. Jos määritelmässä edellytettäisiin, että tiedon tulisi koskea elinkeinotoimintaa, määritelmä ei olisi direktiivin mukainen ja voisi rajata liikesalaisuusmääritelmän ulkopuolelle tietoja, jotka direktiivin mukaisesti sisältyisivät liikesalaisuuden määritelmään. Direktiivin liittyminen elinkeinotoimintaan on kuitenkin selvä. Liikesalaisuuslaissa tämä on otettu huomioon soveltamisalaa koskevassa 1 §:ssä, jonka mukaan laissa säädetään *elinkeinotoimintaan liittyvien* liikesalaisuuksien sekä teknisten ohjeiden suojasta. Kuten hallituksen esityksessä todetaan, lain säännöksiä ei sovellettaisi sellaisiin yksityisen salaisuuksiin, jotka eivät liity elinkeinotoimintaan. Liikesalaisuuden ei kuitenkaan tarvitsisi nimenomaisesti koskea elinkeinotoimintaa.

4. Liikesalaisuutta loukkaava tuote

Bruunin lausunnossa kiinnitetään huomiota siihen, että liikesalaisuuslaissa ehdotetaan käytettäväksi loukkaavan tuotteen käsitettä, joka on Bruunin mukaan selvästi loukkaavan tavaran käsitettä laajempi, koska se käsittää myös palveluja. Bruunin mukaan on sinänsä selvää, että palvelu tai palvelun konsepti voi perustua liikesalaisuuteen ja että tällaisen liikesalaisuuden oikeudeton hankkiminen, käyttö tai ilmaiseminen on kiellettyä liikesalaisuuslain nojalla. Sen sijaan voi olla varsin epäselvää, miten palvelu ”takavarikoidaan” tai ”tuhotaan” direktiivin edellyttämällä tavalla. Bruun katsoo, että tulisi pitäytyä direktiivin mukaisessa määritelmässä ja mahdollinen laajennus palveluihin voisi tapahtua esimerkiksi esitetyn lain 4 §:n 5 momentissa, jossa voisi suoraan käyttää sanontaa liikesalaisuutta loukkaavia tavaroita tai palveluja. Tällöin mainitussa momentissa voitaisiin *loukkaavien tuotteiden* sijaan käyttää sanamuotoa ”*loukkaavien tavaroiden tai palvelujen* tuotanto, tarjoaminen tai saattaminen markkinoille…”.

Työ- ja elinkeinoministeriö toteaa, että lausuntopalautteen perusteella loukkaavan tavaran käsite on muutettu loukkaaviin tuotteisiin. Ilmaisulla tuote tarkoitetaan sekä tavaroita että palveluita. Muutos on tehty, jotta olisi selvää, että liikesalaisuuslain nojalla on kiellettyä myös palvelua tai palvelun konseptia koskevan liikesalaisuuden oikeudeton hankkiminen, käyttö tai ilmaiseminen. Bruunkin toteaa lausunnossaan olevan selvää, että liikesalaisuuslain tulee kattaa tällaiset tilanteet. Samoin ilmaisun tuote on katsottu olevan paremmin säädöskieleen sopiva kuin esineeseen viittaava käsite tavara. Liikesalaisuusdirektiivi koskee myös palveluita (ks. HE s. 12). Tämä on erikseen mainittu direktiivin johdanto-osan 26 ja 27 perustelukappaleissa. On ilmeistä, ettei kaikkia tavaroitakaan voi esimerkiksi muuttaa tai tuhota taikka määrätä osin luovutettavaksi lakiehdotuksen 8 §:n 1 mom. 2 ja 3 kohdassa tarkoitetulla tavalla. Jos sääntelyä ei voi tietyssä yhteydessä käytännössä soveltaa tiettyihin tavaroihin tai palveluihin, sovelletaan sääntelyä siltä osin kuin se soveltuu kulloinkin kysymyksessä olevaan tilanteeseen. Bruunin lausunnossa ei ole esitetty tuotekäsitteen käyttöönottamisesta johtuvaa tosiasiallista ongelmaa.

5. Ilmiantajan suojasta (5 §)

Elinkeinoelämän keskusliitto EK pitää ehdotetun 5 §:n osalta tärkeänä huomioida, että yritysten sisäisen ilmoituskanavan tulisi olla aina ensisijainen keino liikesalaisuuden paljastamiseen puuttumiseksi. Liikesalaisuuden paljastaminen yleisen edun nimissä tulisi olla sallittua vasta, jos yrityksen sisällä ei ole ollut tosiasiallista mahdollisuutta tähän puuttumiseen. EK katsoo, että yritysten tulisi voida toteuttaa ilmoituskanava omaan toimintaympäristöön tarkoituksenmukaisimmalla tavalla.

Keskuskauppakamari katsoo, että ehdotetun lain 5 §:n otsikkona olisi parempi ”väärinkäytöksen paljastaminen” hallituksen esityksessä ehdotetun otsikon ”väärinkäytöksen paljastaminen ja sananvapauden käyttäminen” sijaan, koska ”väärinkäytöksen paljastaminen” kuvaisi paremmin säännöksen sisältöä. Keskuskauppakamari katsoo, että ehdotetun lain perusteluissa tulisi selkeämmin käydä ilmi se, ettei voimassa olevan lainsäädännönkään mukaan tiedotusvälineillä ole oikeutta paljastaa liikesalaisuuksia yksinomaan sananvapaussäännöksen nojalla eikä ehdotetulla lailla ole tarkoitus muuttaa vallitsevaa oikeustilaa. Esityksessä tulisi myös korostaa selvemmin ja painokkaammin sitä, että ensisijainen väärinkäytösten ilmiantokanava on yrityksen sisäinen väärinkäytösten ilmiantokanava. Keskuskauppakamari myös katsoo, ettei säännöksen nojalla pitäisi syntyä oikeutta kertoa mistä tahansa terveys- tai turvallisuusriskistä. Säännöksen yksityiskohtaisissa perusteluissa tulisi mainita, että turvallisuuden tai terveyden vaarantumisriskin on oltava vakava, jotta ilmiantajan voitaisiin katsoa nauttivan säännöksen tarkoittamaa suojaa.

Valtiosääntöoikeuden professori Viljanen kiinnittää huomiota siihen, että 5 §:n sanamuoto on erittäin tulkinnanvarainen ja jättää tuomioistuimelle merkittävästi tulkinnanvaraa. Viljanen viittaa perustuslakivaliokunnan lausuntoon (PeVL 14/2018 vp), jossa perustuslakivaliokunta on puuttunut vastaavanlaiseen epätäsmällisyyteen. Viljanen katsoo, että 5 §:n toinen virke on liian epätäsmällisesti muotoiltu eivätkä myöskään sen perustelut anna tältä osin riittävästi tulkinnallisia kiinnekohtia. Viljanen myös katsoo, että 5 §:n yksityiskohtaisissa perusteluissa esitetään lukuisia tulkintoja, jotka eivät ole luettavissa pykälän sanamuodosta. Viljasen mukaan perusteluissa on myös tulkintoja, jotka antavat liian rajoittavan kuvan verrattuna siihen, mitä säännösmuotoilu näyttäisi edellyttävän.

> Liikesalaisuuslain 5 §:llä on täytäntöönpantu liikesalaisuusdirektiivin täysharmonisointia olevat poikkeukset (5 artiklan a alakohta ja 5 artiklan b alakohta). Näistä 5 artiklan a alakohta koskee sananvapauden käyttämistä ja 5 artiklan b alakohta väärinkäytöksen ilmoittamista. Koska liikesalaisuuslain 5 § koskee sekä väärinkäytöksen ilmoittamista että sananvapauden käyttöä, on perusteltua, että tämä seikka näkyy myös pykälän otsikossa.
>
> Ehdotettu 5 § on pyritty muotoilemaan siten, että sillä riittävällä tavalla täytäntöönpantaisiin edellä mainitut direktiivin säännökset ja että se olisi muotoiltu siten, että se sopisi Suomessa käytettyyn sääntelytapaan. Sääntelytapaa, jossa on todettu, ettei sananvapauden käytön tulisi ylittää sitä, mitä voidaan pitää hyväksyttävänä, on käytetty voimassa olevassa lainsäädännössä ainakin rikoslain 24 luvun 8 §:ssä.
>
> Liikesalaisuusdirektiivin kansallista täytäntöönpanoa valmistelleessa työryhmässä ilmoittajan suojaan ja sananvapauteen liittyviin kysymyksiin kiinnitettiin huomiota. Työryhmässä olivat kuultavana ilmoittajan suojan osalta neuvotteleva virkamies Catharina

Groop oikeusministeriöstä sekä sananvapauteen liittyvien kysymysten osalta toimialajohtaja Mikko Hoikka Medialiitosta ja viestintäoikeuden professori Päivi Korpisaari Helsingin yliopistosta. Pykälän muotoilussa ja perusteluissa pyrittiin ottamaan huomioon muun muassa näissä kuulemisissa esiin tuotuja seikkoja.

Työ- ja elinkeinoministeriö viittaa 5 pykälän yksityiskohtaisiin perusteluihin hallituksen esityksen sivuille 91-94. Hallituksen esityksessä on selkeästi tuotu esiin, että säännöksen soveltaminen edellyttää tapauskohtaista harkintaa ja jättää tuomioistuimelle tulkinnanvaraa. Tämä ei ole poikkeuksellista lainsäädännössä. Edellä mainituissa yksityiskohtaisissa perusteluissa on pyritty kuvaamaan niitä seikkoja, joita harkinnassa voidaan ottaa huomioon. Viljanen ei ole lausunnossaan esittänyt mitään konkreettista muotoilua säännöksen täsmentämiseksi. Intressipunninnan elementti sisältyy työ- ja elinkeinoministeriön käsityksen mukaan myös säännöstekstiin toisin kuin Viljanen esittää. Pykälää sovellettaessa on otettava huomioon liikesalaisuuden suojaamiseen liittyvät näkökohdat ja toisaalta väärinkäytöksen tai laittoman toiminnan paljastamiseen tai sananvapauden käyttämiseen liittyvät näkökohdat.

Työ- ja elinkeinoministeriö viittaa ilmoituskanavien osalta hallituksen esityksen sivuilla 61, 75 ja 92 todettuun. Perusteluissa on muun muassa lausuntopalautteen perusteella käsitelty ilmoituskanavien merkitystä sekä Euroopan ihmisoikeustuomioistuimen ratkaisukäytäntöä, jossa ilmoituskanavien merkitystä on korostettu. Toisaalta on otettava huomioon, että sisäinen ilmoittaminen ei ole paras ratkaisu esimerkiksi silloin, jos ilmoitus koskettaa omaa esimiestä tai yrityksen johtoon kuuluvia henkilöitä. Tällaisissa tapauksissa on välttämätöntä, että voi kääntyä suoraan esimerkiksi viranomaisen puoleen joutumatta esimerkiksi vahingonkorvausvastuuseen.

Liikesalaisuusdirektiivin 5 artiklan a ja b alakohdat ovat täysharmonisoivia. Kohdat on pantu täytäntöön liikesalaisuuslain 5 §:llä. Koska säännös koskee sekä väärinkäytöksen ilmoittamista että sananvapauden käyttöä, on perusteltua, että tämä seikka näkyy myös pykälän otsikossa.

Liikesalaisuuslain 5 §:n perusteluissa todetaan, että pykälän soveltaminen edellyttää intressien punnintaa. Ehdotetulla sääntelyllä ei ole tarkoitus muuttaa oikeustilaa joukkoviestinnän nauttiman sananvapauden eikä lähdesuojan osalta, vaan sananvapauden käyttämisessä journalistisiin tarkoituksiin olisi otettava huomioon liikesalaisuuksien suojaan liittyvät kysymykset samalla tavalla kuin nykyisin. Suomessa toimittajilla ei ole esimerkiksi erityistä oikeutta hankkia tietoja laittomin keinoin. Liikesalaisuuslaissa ei säädetä lähdesuojasta.

6. Liikesalaisuuden ilmaiseminen työntekijän edustajalle (6 §)

Elinkeinoelämän keskusliitto EK katsoo, että ehdotuksen 6 § tulisi tarpeettomana poistaa. EK:n mukaan nykyinen lainsäädäntö täyttää jo direktiivin edellytykset tältä osin eikä mietinnön valmisteluvaiheessa työryhmässä noussut esille tilanteita, joissa poikkeussäännös tulisi käytännössä sovellettavaksi. *Suomen Yrittäjät* on samoilla linjoilla ja katsoo, että säännöksen säätäminen vain direktiivin muodollisen täytäntöönpanon varmistamiseksi ei ole perusteltua, sillä epäselvissä tilanteissa tukinnassa direktiiville olisi joka tapauksessa annettava etusija.

Liikesalaisuuslain 6 §:llä täytäntöönpannaan liikesalaisuusdirektiivin täysharmonisointia oleva poikkeus (5 artiklan c alakohta). Liikesalaisuusdirektiivin kansallista täytäntöönpanoa valmistelleen työryhmän työssä erillisen asiaa koskevan säännöksen tarpeellisuutta arvioitiin. Arvioinnin perusteella tultiin siihen lopputulokseen, että erillinen säännös on direktiivin täytäntöönpanemiseksi tarpeen. Hallituksen esityksen sivuilla 94 ja 95 mainitaan konkreettisia esimerkkejä siitä, milloin kyseinen säännös voisi tulla sovellettavaksi. Työntekijän tulee voida ilmaista liikesalaisuus edustajalle esimerkiksi silloin, kun työnantaja irtisanoo työntekijän työsopimuksen sellaisella perusteella, jolla on liittymäkohta työntekijän epäiltyyn liikesalaisuuden oikeudettomaan käyttämiseen. Tällöin luottamusmiehen on välttämätöntä saada työntekijältä tietoja tosiasioiden selvittämiseksi ja perusteen riittävyyden arvioimiseksi. Samoin liikesalaisuuden ilmaiseminen edustajalle voi olla välttämätöntä, kun edustaja toimii työntekijän asiamiehenä työnantajaan nähden esimerkiksi työsuhdekeksintöön liittyvässä palkkariidassa.

7. Tekninen ohje (7 ja 15 §)

Bruun katsoo lausunnossaan, ettei teknisten ohjeiden asema uudessa lainsäädännössä ole aivan selvä. Bruun toteaa, että sääntelyn tarvetta perustellaan sillä, että on olemassa tilanteita, joissa tekninen ohje ei ole liikesalaisuus, jolloin suojaamisen tarve syntyy. Toisaalta laki on kirjoitettu siten, että teknisiä ohjeita ja liikesalaisuuksia koskevia säännöksiä voitaisiin soveltaa rinnakkain. Tällöin voisi samalla loukkaavalla teolla rikkoa sekä liikesalaisuuksia että teknisiä ohjeita koskevia säännöksiä. Tällöin voidaan seuraamusjärjestelmän kannalta joutua monimutkaisiin tilanteisiin. Bruunin lausunnossa katsotaan, että olisi siksi selkeää, että liikesalaisuussuoja olisi ensisijainen ja että teknisiä ohjeita koskeva suoja tulisi toissijaisena sovellettavaksi vain niissä tilanteissa, jossa tekninen ohje ei ole liikesalaisuus eikä saa suojaa liikesalaisuutena. Asiasta tulisi lausunnon mukaan ottaa nimenomainen maininta lain 7 §:ään.

Valtakunnansyyttäjänvirasto kiinnittää huomiota siihen, että 7 §:ssä teknisen ohjeen oikeudeton käyttäminen ja ilmaiseminen luonnehditaan menettelyksi, johon voidaan ryhtyä tahallisesti tai tuottamuksellisesti (tietää tai pitäisi tietää). Rangaistussäännöksessä (15 §) syyllisyyden aste sidotaan kuitenkin vain korotettuun tahallisuuteen (hankkiakseen itselleen tai toiselle taloudellista hyötyä tai toista vahingoittaakseen). Ristiriitaisuus pykälien välillä olisi perusteltua korjata.

Myös *Melander* toteaa, että ehdotetun liikesalaisuuslain 7 §:n 2 ja 3 momentti viittaa tuottamukselliseen käyttäytymiseen (2 momentti: ”Teknistä ohjetta ei saa oikeudettomasti käyttää tai ilmaista se, joka tietää tai *jonka pitäisi tietää*, että sille uskottu tekninen ohje on saatu suoraan tai välillisesti siltä, joka on ilmaissut ohjeen oikeudettomasti”; myös 3 momentti sisältää ilmaisun ”*hänen pitäisi tietää*”). Edellä mainittu sääntely on epäjohdonmukaista suhteessa 15 §:n sisältämään syyksiluettavuusvaatimukseen (hankkiakseen itselleen tai toiselle taloudellista hyötyä tai toista vahingoittaakseen). Melander toteaa, että säännöksen tulevaan soveltamiseen liittyvien tulkintaongelmien vähentämiseksi olisi syytä säännöksen sanamuodossa tavalla tai toisella korostaa, että liikesalaisuuslain 7 §:n 2 ja 3 momentin sisältämien tuottamukselliseen käyttäytymiseen viittaavien ilmaisujen vastainen toiminta ei ole rangaistavaa. Melanderin lausuntoon sisältyy ehdotus 15 §:n pykälän muotoiluksi.

Akava toteaa, että teknisen ohjeen väärinkäyttöä koskevan rangaistussäännöksen hyötymis- ja vahingoittamistarkoituksen edellytys kuulostaa siltä kuin rangaistussäännöksen soveltamiskynnystä olisi korotettu edellyttämällä eräänlaista korostettua tahallisuutta. Akavan mukana ajatus on hyvä, mutta lähemmässä tarkastelussa rangaistavuuden edellytysten ongelmat säilyvät entisellään. Teknisten ohjeiden väärinkäytön osalta ongelmallista on, mikäli tekniset ohjeet ovat sekoitettavissa työntekijän ammattitaitoon. Akava toteaa, että rangaistussäännöksen arvioinnissa on tämän vuoksi otettava huomioon teknisten ohjeiden määritelmä.

Akava katsoo, että työntekijän voi olla erittäin vaikea erottaa laissa tarkoitetut luottamuksellisesti uskotut tekniset ohjeet muista ohjeista, omasta ammattitaidostaan tai työnantajan liikesalaisuuksista. Akavan mielestä teknisiä ohjeita koskevasta puhtaasti kansallisesta sääntelystä on kuitenkin kokonaisuudessaan luovuttava ja pitäydyttävä liikesalaisuusdirektiivin tarkoittamassa liikesalaisuuksien sääntelyssä työntekijän salassapitovelvollisuudesta säädettäessä. Mikäli teknisiä ohjeita koskevasta sääntelystä ei luovuta, on siihen tehtävä tarkennuksia. Akavan mielestä teknisten ohjeiden säännöksen yksityiskohtaisiin perusteluihin on kirjattava teknisten ohjeiden määritelmä, jossa kuvataan, miten ne eroavat liikesalaisuuksista, mitä tarkoitetaan luottamuksellisella uskomisella, sekä rajataan tekniset ohjeet koskemaan vain kirjallisessa muodossa olevia paperisia tai sähköisiä dokumentteja. Akava myös huomauttaa, ettei teknisten ohjeiden osalta ole rajoitettu suojaa työsuhteen voimassaoloaikaan.

Työ- ja elinkeinoministeriö viittaa teknisten ohjeiden osalta hallituksen esityksen sivuilla 53, 95-97 sekä 110 todettuun. Teknisen ohjeen väärinkäyttöä koskevan pykälän (15 §) muotoilua on soveltuvin osin yhdenmukaistettu rikoslain 30 luvun 5 §:n kanssa.

Tekniset ohjeet – esimerkiksi kaava tai piirustus – voivat täyttää liikesalaisuuden määritelmän. Tällöin ohje on liikesalaisuus. Erillistä teknisen ohjeen suojaa pidetään kuitenkin edelleen tarpeellisena silloin, kun tekninen ohje ei ole liikesalaisuus. Tarkoitus ei siten ole, että sama menettely voisi olla sekä liikesalaisuuden että teknisen ohjeen loukkaus. Työ- ja elinkeinoministeriön mukaan on selvää, että liikesalaisuussuoja on ensisijaista ja teknisen ohjeen suoja soveltuisi vain silloin, kun tekninen ohje ei täytä liikesalaisuuden määritelmää. Jos liikesalaisuuden määritelmä täyttyisi, sovellettaisiin liikesalaisuuslain liikesalaisuuksia koskevia pykäliä. Tämä käy ilmi jo pykälien luonteesta, eikä asiasta ole tarpeen säätää erikseen.

On sinänsä perusteltua, että 15 §:n mukaisessa rikosoikeudellisessa vastuussa syyksiluettavuusvaatimus on korkeampi (eli hankkiakseen itselleen tai toiselle taloudellista hyötyä tai toista vahingoittaakseen) verrattuna siihen tuottamuksen asteeseen, mikä synnyttää siviilioikeudellisen vastuun (eli 7 §:n tietää tai pitäisi tietää). Tästä syystä Melanderin ehdotus 15 §:n selventämisestä on kannatettava.

Työ-elinkeinoministeriö ehdottaa valiokunnan harkittavaksi, että säännös muotoillaan Melanderin ehdotusta mukaillen seuraavasti:

> 15 § Teknisen ohjeen väärinkäyttö
>
> Joka hankkiakseen itselleen tai toiselle taloudellista hyötyä tai toista vahingoittaakseen 7 §:n 1 momentin vastaisesti tahallaan ilmaisee teknisen

ohjeen tai käyttää teknistä ohjetta, on tuomittava, jollei teosta ole muualla laissa säädetty ankarampaa rangaistusta, *teknisen ohjeen väärinkäytöstä* sakkoon.

Teknisen ohjeen väärinkäytöstä tuomitaan myös se, joka 1 momentissa mainitussa tarkoituksessa tahallaan 7 §:n 2 tai 3 momentin vastaisesti ilmaisee teknisen ohjeen tai käyttää teknistä ohjetta tietäen, että tekninen ohje on saatu sen oikeudettomasti ilmaisseelta tai että kysymys on teknistä ohjetta loukkaavasta tuotteesta.

Säännökseen lisättäisiin syyksiluettavuutta koskeva tunnusmerkki ("tahallaan") ja viittaus 7 §:n 2 ja 3 momenttiin erotettaisiin uudeksi 2 momentiksi. Tässä momentissa edellytettäisiin, että rikos on tehty tietäen, että tekninen ohje on saatu sen oikeudettomasti ilmaisseelta tai tietäen, että kysymys on teknistä ohjetta loukkaavasta tuotteesta. Teko ei siten olisi rangaistava, jos tekijän olisi ainoastaan pitänyt tietää ohjeen oikeudettomasta alkuperästä, mutta hän ei olisi ollut siitä selvillä. Huolimattomuudesta tehtyihin tekoihin (olisi pitänyt tietää) liittyisi kuitenkin siviilioikeudellinen vastuu.

Teknisiä esikuvia ja teknisiä ohjeita suojataan nykyisin SopMenL:ssa. Tarkoituksena on säilyttää nykyinen oikeustila entisellään. Hallituksen esityksen valmistelun aikana sidosryhmät pitivät erillissääntelyä tarpeellisena. Kun liikesalaisuuksien suojaa koskevaa sääntelyä muutetaan direktiivin vaatimusten mukaisesti, on tarkoituksenmukaista, että teknisten ohjeiden suojaa muutetaan soveltuvin osin vastaavalla tavalla. Ministeriön tiedossa ei ole, että teknisen ohjeen suoja suhteessa työntekijän ammattitaitoon olisi käytännössä ollut ongelmallinen. Arviointi siitä, onko kyse liikesalaisuudesta/teknisestä ohjeesta on tehtävä tapauskohtaisesti. Tässä ei ole muutettu nykytilaa.

Kuten hallituksen esityksessä todetaan, teknisellä ohjeella tarkoitettaisiin voimassa olevan sääntelyn mukaisesti teknistä toimintaohjetta tai toimintamallia, jota voidaan hyödyntää elinkeinotoiminnassa. Tekninen ohje voi olla esimerkiksi kaava, kuvaus, piirros, malli tai resepti. Tekninen ohje voi olla tietokoneohjelman lähdekoodi tai muu ohjelman osa, kuten ohjelman rakenne, määrittely tai siihen sisältyvät algoritmit. Tekninen ohje voi olla missä tahansa muodossa kuten paperisessa tai sähköisessä muodossa. Teknisen ohjeen on oltava riittävän yksityiskohtainen niin, että se on hyödynnettävissä elinkeinotoiminnassa. Käytännössä teknisiä ohjeita annetaan esimerkiksi tuotteiden valmistamista tai tuotantoprosessin valvomista varten. Teknisiä ohjeita uskotaan toisille yrityksille myös muun muassa tarjouspyyntöjen ja tarjousten antamisen yhteydessä sekä yritysten välisten yhteistyön käynnistämistä koskevien neuvottelujen aikana.

Hallituksen esityksessä ei ole määritelty teknistä ohjetta siten, että ohje tulisi olla annettu kirjallisessa muodossa sille, jolle se on uskottu. Hallituksen esityksessä todetaan sen sijaan, että tekninen ohje voi olla missä tahansa muodossa kuten paperisessa tai sähköisessä muodossa. Työ- ja elinkeinoministeriö pitää hallituksen esityksen linjausta perusteltuna. Ei olisi tarkoituksenmukaista, että suojaa voisi saada esimerkiksi reseptille, joka toimitettaisiin alihankkijalle sähköpostitse, mutta sitä ei saisi tilanteessa,

jossa vastaava resepti olisi annettu alihankkijalle puhelimessa. Yksittäisessä tapauksessa tuomioistuimen olisi tapauskohtaisesti arvioitava, täyttyisivätkö suojan edellytykset kyseisessä tilanteessa.

8. Kielto (8 §)

Pirkanmaan käräjäoikeus kiinnittää huomiota liikesalaisuuslain 8 §:n 2 momenttiin. Se koskee tilannetta, jossa liikesalaisuus on jonkun hallussa 4 § 2) - 4) kohdissa tarkoitetulla tavalla luvallisesti. Tällöin kielto voidaan määrätä, jos "*on ilmeistä*", että henkilö ryhtyy toimenpiteisiin liikesalaisuuden oikeudettomaksi ilmaisemiseksi tai käyttämiseksi. Pirkanmaan käräjäoikeus katsoo, että liikesalaisuuksien tehokkaan turvaamisen varmistamiseksi saattaisi olla tarpeellista alentaa kynnystä siten, että kielto olisi eri tilanteissa määrättävissä jo silloin, kun on olemassa vaara liikesalaisuuden loukkaamisesta.

Lakiehdotuksen 8 §:n 2 momentin mukaan kielto voitaisiin määrätä tilanteessa, jossa liikesalaisuus on alun perin saatu laillisesti ja liikesalaisuuden loukkausta ei ole vielä tapahtunut. Tällaisessa tilanteessa on perustelua asettaa edellytys kiellon määräämiselle tarpeeksi korkealle siten, ettei säännöksessä tarkoitettuja kieltoja vaadittaisi ja määrättäisi varmuuden vuoksi.

Helsingin hovioikeus kiinnittää huomiota siihen, että ehdotettuun lakiin ei sisälly tarkempia säännöksiä uhkasakosta. Uhkasakkolain säännökset eivät tulisi täydentävinä sovellettavaksi silloin, kun kieltomääräyksen antaa yleinen tuomioistuin (ks. UhkasakkoL 2 §). Hovioikeus katsoo, että uhkasakon asettamista ja tuomitsemisesta koskevaa sääntelyä tulisi liikesalaisuuslaissa täydentää ja tarkentaa.

Uhkasakosta on säädettävä erikseen Helsingin hovioikeuden toteamista syistä. Työ- ja elinkeinoministeriö esittää, että uhkasakkolakiin viitattaisiin liikesalaisuuslain 8 §:n 3 momentissa siten, että uhkasakkolaki tulisi sovellettavaksi myös silloin, kun uhkasakon asettaa yleinen tuomioistuin. Kyseinen momentti kuuluisi tällä lisäyksellä seuraavasti (lisäys alleviivattu):

”Kiellosta tai korjaavasta toimenpiteestä ei saa aiheutua turvattavaan etuuteen nähden kohtuutonta haittaa vastaajalle, muiden oikeuksille tai yleiselle edulle. Kieltoa tai määräystä on tehostettava uhkasakolla, jollei se erityisestä syystä ole tarpeetonta. <u>Uhkasakon asettamiseen ja tuomitsemiseen maksettavaksi sovelletaan uhkasakkolakia (1113/1990) myös silloin, kun uhkasakon asettaa yleinen tuomioistuin.</u>”

9. Väliaikainen kielto (9 §)

Markkinaoikeus katsoo, että hallituksen esityksessä ehdotettu ratkaisu, jonka mukaan OK 7 luvun 3 §:n turvaamistoimi syrjäytyy kokonaan liikesalaisuuslain 9 §:n tullessa sovellettavaksi olisi toteutettava yksiselitteisemmin ja säädöstasolla. *Pirkanmaan käräjäoikeus* on kyseenalaistanut ylipäätään tarpeen sisällyttää liikesalaisuuslakiin erillistä väliaikaista kieltoa koskevaa pykälää sekä katsonut,

että väliaikaisen kiellon ja OK 7 luvun 3 §:n turvaamistoimen suhdetta olisi joka tapauksessa selkeytettävä säännöstasolla. *Helsingin käräjäoikeus* toteaa, että liikesalaisuusdirektiivin kansallista täytäntöönpanoa valmistelleen työryhmän mietintöön sisältyneissä 9 §:n 3 momentin yksityiskohtaisissa perusteluissa viitattiin direktiivin johdanto-osan perustelukappaleeseen 26, jonka mukaan vastaaja voisi tietyissä tapauksissa jatkaa liikesalaisuuden käyttämistä. Edellytyksenä olisi vakuuden asettamisen lisäksi, että on olemassa vain pieni riski liikesalaisuuden tulemisesta yleiseen tietoon. Käräjäoikeus katsoo, että mikäli tämä tarkoittaisi loukkaamisriskin arvioinnin saattamista täytäntöönpanoviranomaisen tehtäväksi, sääntelyä ei ole pidettävä onnistuneena.

Työ- ja elinkeinoministeriö toteaa, että liikesalaisuuslain 9 § soveltuu tilanteissa, joissa pyydetään liikesalaisuuslain 8 §:n 1 momentin 1 kohdassa tarkoitettua kieltoa määrättäväksi väliaikaisena. Tästä seuraa, ettei liikesalaisuuslain 8 §:n 1 momentin 1 kohdassa tarkoitettua kieltoa voida pyytä määrättäväksi tai määrätä väliaikaisesti oikeudenkäymiskaaren 7 luvun 3 §:n nojalla. Jos kysymys on muusta kuin liikesalaisuuslain 8 §:n 1 momentin 1 kohdassa tarkoitetusta kiellosta liikesalaisuuslain säännös ei syrjäytä oikeudenkäymiskaaren turvaamistoimia koskevia säännöksiä. Ministeriö ei pidä säännöksen täsmentämistä tarpeellisena.

Ehdotetun liikesalaisuuslain 9 §:n 3 momenttia ja sen yksityiskohtaisia perusteluja on täsmennetty lausuntopalautteen perusteella siten, että olisi selvää, ettei loukkaamisriskin arvioiminen jäisi täytäntöönpanoviranomaiselle. Hallituksen esitykseen sisältyvän muotoilun mukaan vastaaja voi tietyissä tilanteissa saada jatkaa liikesalaisuuden käyttämistä ja estää näin väliaikaisen kiellon täytäntöönpanon asettamalla ulosottokaaren 8 luvun 3 §:n mukaisen vakuuden. Siltä osin kuin väliaikainen kielto koskee liikesalaisuuden ilmaisemista edellä mainittu 8 luvun 3 § ei kuitenkaan tulisi sovellettavaksi. Näin ollen liikesalaisuuden ilmaisemista koskevan kiellon täytäntöönpanoa ei voisi estää asettamalla kyseisen säännöksen mukaista vakuutta.

10. Direktiivin 11 ja 13 artiklan implementointi

Bruun kiinnittää huomiota 8 §:n 3 momentin sekä 9 §:n 3 momentin ilmaukseen ”ei saa aiheutua turvattavaan etuuteen nähden kohtuutonta haittaa vastaajalle, muiden oikeuksille tai yleiselle edulle”, jolla on pantu täytäntöön 11 artiklan 2 kohdan ja 13 artiklan 1 kohdan luettelot. Bruun katsoo, että edellä mainitut ilmaukset kattavat useimmat kahdeksan kohdan luettelon näkökohdat, mutta tietyt seikat kuten esimerkiksi vastapuolen liikesalaisuuden hankinnan tai ilmaisemisen yhteydessä noudattama toimintatapa ovat varsin vaikeasti sisällytettävissä 8 ja 9 §:n sanamuotojen alle. Bruun pitää tarpeellisena sisällyttää lakiin nimenomainen toteamus siitä, että lakia tulkittaessa otetaan huomioon myös kieltovaatimukseen liittyvät olosuhteet.

Työ- ja elinkeinoministeriö pitää professori Bruunin ehdotusta perusteltuna. Kuten Bruun lausunnossaan toteaa, liikesalaisuusdirektiivin 11 ja 13 artiklat ovat niin sanottua täysharmonisointia. Professori Bruunin ehdottama muotoilu auttaa varmistamaan, että 8 ja 9 §:n sanamuodoissa otetaan huomioon kaikki direktiivin 11 ja 13 artikloissa mainitut seikat.

Bruunin ehdottamalla täydennyksellä sekä edellä kappaleessa 8 esitetyllä lisäyksellä 8 §:n 3 momentti kuuluisi seuraavasti:

> ”Kiellosta tai korjaavasta toimenpiteestä ei saa aiheutua turvattavaan etuuteen ja muihin kieltovaatimukseen liittyviin olosuhteisiin nähden kohtuutonta haittaa vastaajalle, muiden oikeuksille tai yleiselle edulle. Kieltoa tai määräystä on tehostettava uhkasakolla, jollei se erityisestä syystä ole tarpeetonta. Uhkasakon asettamiseen ja tuomitsemiseen maksettavaksi sovelletaan uhkasakkolakia (1113/1990) myös silloin, kun uhkasakon asettaa yleinen tuomioistuin.””
>
> Vastaavasti 9 §:n 3 momentti kuuluisi seuraavasti:
>
> ”Väliaikaisesta kiellosta ei saa aiheutua turvattavaan etuuteen ja muihin kieltovaatimukseen liittyviin olosuhteisiin nähden kohtuutonta haittaa vastaajalle, muiden oikeuksille tai yleiselle edulle. Väliaikaisen kiellon hakemiseen, määräämiseen ja täytäntöönpanoon sovelletaan muutoin mitä oikeudenkäymiskaaren 7 luvussa ja ulosottokaaren (705/2007) 8 luvussa säädetään turvaamistoimen hakemisesta, määräämisestä ja täytäntöönpanosta. Siltä osin kuin väliaikainen kielto koskee liikesalaisuuden ilmaisemista, ei kuitenkaan sovelleta ulosottokaaren 8 luvun 3 §:ää.”

11. Käyttökorvaus ja sen suhde kieltoon

Asianajajaliitto pitää tärkeänä, että vastaaja käyttökorvaustilanteessa on velvollinen varmistamaan, että liikesalaisuus pysyy salaisena siitä huolimatta, että vastaaja saa jatkaa liikesalaisuuden käyttämistä. Asia on todettu säännöksen yksityiskohtaisissa perusteluissa. Asianajajaliitto katsoo kuitenkin, että velvollisuus tulisi kirjata pykälään.

Markkinaoikeus kiinnittää huomiota esityksen perusteluihin (hallituksen esityksen s. 102), joissa todetaan, että liikesalaisuusdirektiivin johdanto-osan 29 perustelukappaleen mukaisesti liikesalaisuuden käytön jatkaminen ja näin ollen käyttökorvauksen tuomitseminen ei voisi tulla kyseeseen tilanteessa, jossa liikesalaisuuden hyödyntäminen olisi jonkin muun lain vastaista tai jos tällainen käyttö todennäköisesti aiheuttaisi haittaa kuluttajille. Markkinaoikeus katsoo, että kyseinen esityksen säännöskohtaisissa perusteluissa esitetty käyttökorvausta koskevan säännöksen soveltumisen rajoitus tulisi ilmetä riittävällä tavalla jo itse säännöstasolla.

> Työ- ja elinkeinoministeriö viittaa Asianajajaliiton ja markkinaoikeuden kommenttien johdosta 10 §:n yksityiskohtaisiin perusteluihin hallituksen esityksen sivulle 101-102. Hallituksen esityksessä todetaan muun muassa:
>
> ”Momentin *3 kohdan* mukaan liikesalaisuuden haltijalle määrättävä käyttökorvaus tulisi olla hänen kannaltaan kohtuullinen. Tuomioistuimen olisi kokonaisarvion perusteella varmistuttava siitä, että liikesalaisuuden haltija pääsisi kohtuulliseen asemaan saamalla kiellon sijaan rahallisen käyttökorvauksen liikesalaisuutensa hyödyntämisestä. Käyttökorvauksen tuomitseminen voisi olla liikesalaisuuden haltijan kannalta kohtuutonta esimerkiksi tilanteessa, jossa liikesalaisuuden haltijan oma yritys ei voisi toimia sen hetkisellä markkina-alueellaan, jos vastaajalle myönnettäisiin oikeus hyödyntää liikesalaisuutta käyttökorvausta vastaan liikesalaisuuden käyttämisen kieltämisen sijaan. Samoin tilanne voisi olla liikesalaisuuden haltijalle kohtuuton, jos vastaajan käytön jatkaminen johtaisi liikesalaisuuden tulemiseen yleisesti tunnetuksi.

Direktiivin johdanto-osan 29 perustelukappaleen mukaisesti liikesalaisuuden käytön jatkaminen ja näin ollen käyttökorvauksen tuomitseminen ei voisi tulla kyseeseen tilanteessa, jossa liikesalaisuuden hyödyntäminen olisi jonkin muun lain vastaista tai jos tällainen käyttö todennäköisesti aiheuttaa haittaa kuluttajille. Jos vastaajan toiminta tai liikesalaisuuden hyödyntäminen täyttäisi esimerkiksi rikoslain 30 luvun yrityssalaisuusrikoksen tunnusmerkistön, ei käytön jatkamiselle ja käyttökorvauksen määräämiselle olisi edellytyksiä.

Käyttökorvauksen tuomitseminen edellyttäisi siten tuomioistuimelta kaikkien asiaan vaikuttavien olosuhteiden kokonaispunnintaa, mukaan luettuna käyttökorvauksen tuomitsemisen kohtuullisuus sekä vastaajan että liikesalaisuuden haltijan kannalta. Harkinnassa huomioonotettavia seikkoja on muun muassa se, kuinka selvästä ja vakavasta oikeudenloukkauksesta on kysymys; koska ja miten vastaaja on saanut tiedon oikeudenloukkauksesta; kuinka pitkään vastaaja on käyttänyt liikesalaisuutta ja miten liikesalaisuuden haltija on reagoinut tähän; minkälaisia toimenpiteitä ja missä vaiheessa vastaaja on tehnyt liikesalaisuuden hyödyntämiseksi ja käyvätkö nämä hyödyttömiksi kieltomääräyksen tai korjaavien toimenpiteiden myötä sekä liikesalaisuutta jatkavan käytön vahingollisuus liikesalaisuuden haltijan kannalta. Tuomioistuin voisi myös asettaa edellytyksiä liikesalaisuuden hyödyntämiselle, esimerkiksi määräämällä vastaajan pitämään liikesalaisuuden salassa siten, ettei se tule yleisesti tunnetuksi.”

Työ- ja elinkeinoministeriö katsoo, että on riittävää, että nämä seikat on tuotu esiin perusteluissa eikä 10 §:ää ole tarvetta täsmentää edellä mainittujen Asianajajaliiton ja markkinaoikeuden lausunnoissa esiin tuomien seikkojen osalta.

12. Vahingonkorvaus (11 §)

Helsingin käräjäoikeus ei perustelujen nojalla ole vakuuttunut siitä, että direktiivi edellyttäisi erillistä vahingonkorvaussääntelyä.

Helsingin hovioikeus katsoo, että liikesalaisuuslain 11 §:ää olisi syytä tarkentaa toteamalla, että hyvityksen enimmäismäärä voi olla enintään 10 §:ssä tarkoitetun käyttökorvauksen mukainen määrä tai ottamalla 11 §:ään oma hyvityksen enimmäismäärää koskeva säännös. Helsingin hovioikeuden mukaan pykälän (11 §) otsikosta tulisi ilmetä vahingonkorvauksen lisäksi hyvitys. Helsingin hovioikeus kiinnittää lisäksi huomiota 11 §:ssä käytettyyn ilmaisuun ”kaiken vahingon”. Aiheutettujen vahinkojen korvaamisella tarkoitetaan vakiintuneesti kaikkien vahinkojen korvaamista ilman, että säännöksessä nimenomaisesti todettaisiin tätä. Vahingonkorvauslain sääntelystä poikkeava ratkaisu on myös, että korvauksen sovittelu olisi mahdollista ainoastaan silloin, kun huolimattomuus on lievää.

Markkinaoikeus huomauttaa, että vaikka ehdotetun liikesalaisuuslain 11 § otsikkonsa mukaan koskee vain vahingonkorvausta, niin säännöstekstistä tarkemmin ilmenevin tavoin kyseisessä pykälässä ehdotetaan säädettäväksi myös kohtuullisesta hyvityksestä, josta esityksen perustelujen puolella käytetään myös ilmaisua käyttöhyvitys. Markkinaoikeus kiinnittää käyttöhyvityksen osalta esityksen perusteluihin, (ks. esityksen s. 103), joissa todetaan, että ehdotetulla käyttöhyvitystä koskevalla

sääntelyllä pannaan täytäntöön liikesalaisuusdirektiivin 14 artiklan 2 kohdan 2 alakohta. Markkinaoikeuden käsityksen mukaan viimeksi mainitussa alakohdassa on kuitenkin kyse direktiivin mukaiselle vahingonkorvaukselle säädetystä vaihtoehtoisesta vahingon suuruuden määrittämistavasta. Markkinaoikeus esittää kysymyksen siitä, miten onnistunutta on ollut direktiivin mukaisen vaihtoehtoisen vahingonkorvauksen määrän määrittämistavan ”ristiminen” kokonaan toisella termillä. Markkinaoikeus kiinnittää myös huomiota teollis- ja tekijänoikeuksia koskevaan lainsäädäntöön, jossa hyvitys on vakiintuneesti ymmärretty tarkoittavan korvauksen lajia, jonka vahingonaiheuttaja on velvollinen suorittamaan tuottamuksesta riippumatta. Liikesalaisuuslain 11 §:ssä käyttökorvaus sen sijaan edellyttäisi, vahingonkorvauksen tavoin, tahallisuutta tai tuottamusta. Markkinaoikeus ei pidä onnistuneena, että liikesalaisuuslain säännöksillä lähdettäisiin yllä kerrotulla tavalla sekoittamaan em. suhteessa vakiintuneita käsitteitä.

> Työ- ja elinkeinoministeriö toteaa, että vahingonkorvausta koskeva artikla on hyvin keskeinen liikesalaisuusdirektiivissä. Se vastaa pitkälti teollis- ja tekijänoikeuksia koskevaan niin sanottuun täytäntöönpanodirektiiviin 2004/48/EY sisältyvää vahingonkorvausta koskevaa artiklaa. Kuhunkin teollis- ja tekijänoikeuslakiin sisältyy myös oma vahingonkorvauspykälä. Kuten hallituksen esityksen sivulla 40 todetaan, vahingonkorvauslain 5 luvun 1 pykälän mukaan osapuoli saa korvausta sellaisesta taloudellisesta vahingosta, joka ei ole yhteydessä henkilö- tai esinevahinkoon vain, mikäli vahinko on aiheutettu rangaistavaksi säädetyllä teolla tai korvaamiseen on muutoin erittäin painavia syitä. Oikeuskäytännössä on katsottu, että SopMenL:n vastainen menettely voi täyttää vahingonkorvauslain 5 luvun 1 §:ssä säädetyn erittäin painavien syiden edellytyksen (*KKO 2005:105*). Edellä mainituilla perusteilla ministeriö pitää perusteltuna sekä direktiivin täytäntöönpanon kannalta että selkeyden vuoksi sitä, että liikesalaisuuslakiin sisältyy vahingonkorvausta koskeva pykälä.
>
> Ilmaus ”kaiken” liittyy liikesalaisuusdirektiivin 14 artiklan 2 kohdan täytäntöönpanoon, ja se on tarpeellista säilyttää pykälässä. Kyseisessä direktiivin kohdassa todetaan, että toimivaltaisten oikeusviranomaisten on otettava huomioon kaikki asianmukaiset tekijät. Artiklassa on lisäksi yksityiskohtainen luettelo huomioitavista seikoista. Hallituksen esityksessä on ehdotettu muotoilua, jonka mukaan on korvattava kaikki vahinko. Direktiivin mukaista yksityiskohtaista luetteloa ei kuitenkaan ole sisällytetty pykälätekstiin, vaan luettelon sisältö selostetaan säännöksen perusteluissa. Liikesalaisuusdirektiivin kansallista täytäntöönpanoa valmistelleen työryhmän mietinnön vahingonkorvaussäännöksessä oli erillinen momentti, joka kuului seuraavasti ”Arvioidessaan vahingonkorvauksen määrää tuomioistuimen on otettava huomioon kaikki tapauksessa esiin tulevat seikat.” Lausuntokierroksella momenttia kohtaan esitettiin kritiikkiä. Jatkovalmistelussa arvioitiin, että kyseinen momentti on mahdollista poistaa vahingonkorvausta koskevasta pykälästä, koska siinä on jo direktiivin mukaisesti todettu, että *kaikki* vahinko on korvattava.
>
> Vahingonkorvausta koskevaa pykälää on hallituksen esityksessä muutettu myös muilta kuin edellä mainitulta osin työryhmän mietintöön sisältyneeseen pykäläluonnokseen nähden. Oikeusministeriön työryhmän mietintöön esittämän lausunnon johdosta vahingonkorvausta koskevaan pykälää muutettiin hallituksen esityksessä olevaan muotoon, joka on yhdenmukaisempi muihin teollis- ja tekijänoikeuslakeihin sisältyvien va-

hingonkorvauspykälien kanssa. Kuten hallituksen esityksen sivulla 103 todetaan, teollisoikeuslakien mukainen käyttöhyvitys on tuottamuksesta riippumatonta, kun taas ehdotetussa säännöksessä käyttöhyvitys tulisi maksettavaksi vain silloin, kun liikesalaisuutta on käytetty tahallaan tai huolimattomuudesta 4 §:n vastaisesti. Se, ettei liikesalaisuuksien osalta ehdoteta tuottamuksesta riippumatonta käyttöhyvitystä, johtuu liikesalaisuuksien luonteesta. Liikesalaisuutena suojattu tieto ei ole yksinoikeus, joten liikesalaisuus voi olla samanaikaisesti laillisesti useamman eri henkilön hallussa. Tieto ei myöskään ole julkinen, joten minkäänlaista selvittämisvelvollisuutta ei voi käyttäjälle asettaa. Ministeriö katsoo, että pykälässä voidaan käyttää ilmaisua hyvitys samoin kuin teollis- ja tekijänoikeuslaeissa ja katsoo, että se, ettei käyttöhyvitys liikesalaisuuksien osalta olisi tuottamuksesta riippumatonta, on selkeästi kuvattu hallituksen esityksessä (ks. s. 103). Ministeriö kiinnittää myös huomiota siihen, että täytäntöönpanodirektiivin täytäntöönpanoa koskevassa hallituksen esityksessä todetaan, että vaihtoehtoinen vahingon määrittämisen peruste vastaa pitkälti lainsäädäntömme käyttöhyvitystä (HE 26/2006 vp, s. 14).

Työ- ja elinkeinoministeriö huomauttaa, ettei myöskään esimerkiksi nykyisessä tavaramerkkilaissa (7/1964, 38 §) ole säädetty hyvityksen enimmäismäärästä. Samoin tavaramerkkilain mukaan korvausta vahingosta voidaan sovitella, jos huolimattomuus on vain lievää.

Työ- ja elinkeinoministeriö kannattaa ehdotusta, että vahingonkorvausta koskevan pykälän otsikkoon lisättäisiin myös sana hyvitys. Tällä lisäyksellä otsikko voisi kuulua seuraavasti: ”Hyvitys ja vahingonkorvaus” (lisäys alleviivattuna)

13. Tuomion julkistaminen

Akava toteaa, että teknisten ohjeiden ilmoittamiskiellon rikkomisesta voi olla seurauksena 12 §:n mukainen tuomion julkistaminen. Akavan mielestä 12 §:n mukaista seuraamusta ei pidä työntekijöiden osalta säätää.

Liikesalaisuuslakiin ehdotettu 12 § perustuu liikesalaisuusdirektiivin 15 artiklan täytäntöönpanoon. Direktiivin 15 artiklan 3 kohta on direktiivin 1 artiklan 1 kohdan mukaan täysharmonisoiva, ja jäsenmailla ei ole mahdollisuutta poiketa sen sääntelyn tasosta.

Kuten hallituksen esityksen sivulla 80 todetaan, liikesalaisuusdirektiivi on soveltamisalaltaan yleinen, ja jäsenvaltioiden on pantava direktiivi täytäntöön siten, että direktiivin mukaiset menettelyt, toimenpiteet ja oikeussuojakeinot ovat saatavilla kaikissa liikesalaisuuksien loukkausta koskevissa tilanteissa. Käytännössä eräiden oikeussuojakeinojen käyttö jäänee harvinaiseksi esimerkiksi työnantajan ja työntekijän välisessä suhteessa. Niiden soveltamista tällaisissa tilanteissa ei kuitenkaan voida kategorisesti sulkea pois.

Edellä mainituin perustein direktiivin riittävän täytäntöönpanon kannalta ei ole mahdollista rajata 12 §:n soveltamisalan ulkopuolelle työntekijän tekemiä liikesalaisuuk-

> sien loukkauksia. Koska teknisten ohjeiden suojaa koskeva sääntely on kansallista, teknisten ohjeiden osalta tällainen rajoitus olisi direktiivin täytäntöönpanon kannalta mahdollista tehdä. Tällainen rajoitus ei kuitenkaan ole tarpeellinen myöskään teknisten ohjeiden osalta. Tuomion julkistamista koskevien määräysten antaminen ei kuulu suomalaiseen oikeusperinteeseen. Käytännössä kyseisen pykälän soveltaminen jäänee harvinaiseksi.

14. Kanneaika eräissä tapauksissa (13 §)

Helsingin käräjäoikeus katsoo, että työntekijän ja työnantajan välisessä suhteessa kanneaikaan ja vanhentumiseen tulisi soveltaa työsopimuslain 13 luvun 9 §:n säännöstä. Muussa tapauksessa liikesalaisuuksien suojan vanhentuminen työntekijän ja työnantajan välisessä suhteessa laajenisi huomattavasti. *Akava* on samaa mieltä.

> Säännöksen yksityiskohtaisissa perusteluissa todetaan yksiselitteisesti, että työsuhteesta johtuvien saatavien vanhentumiseen sovelletaan erityissäännöksinä työsopimuslain 13 luvun 9 §:n säännöksiä (ks. s. 104). Säännöstä ei ole tarpeen täsmentää.

Helsingin hovioikeus kiinnittää huomiota siihen, että liikesalaisuuslain 13 §:n mukainen viiden vuoden vanhentumisaika poikkeaa yleisestä kolmen vuoden vanhentumisajasta ja katsoo, ettei erilaiselle vanhentumisajalle ole löydettävissä perusteita.

> Liikesalaisuuksien erityisen luonteen vuoksi on perusteltua poiketa liikesalaisuuden loukkausten osalta yleisestä kolmen vuoden vanhentumisajasta. Asiaan on esitetty työ- ja elinkeinoministeriön käsityksen mukaan riittävät perusteet hallituksen esityksen sivulla 106-107, jossa todetaan seuraavaa: ”Riittävän pitkä eli viiden vuoden määräaika olisi kohtuullinen, sillä usein on vaikeaa yksiselitteisesti todeta, missä vaiheessa liikesalaisuuden haltija on saanut tiedon liikesalaisuuden loukkauksesta ja oikeudenloukkaajasta. Tätä lyhyempi määräaika voisi vaarantaa huolellisesti toimivan liikesalaisuuden haltijan mahdollisuuksia puuttua oikeudenloukkaukseen. On myös kohtuullista, että passiivisena pysyvä liikesalaisuuden haltija ei voisi enää viiden vuoden jälkeen puuttua jo pitkään hänen tiedossaan olleeseen liikesalaisuuden loukkaukseen. Edellä mainituista syistä viiden vuoden määräaikaa on pidetty tarkoituksenmukaisena.”

15. Asianosaisjulkisuuden rajoittaminen oikeushenkilössä

Markkinaoikeus on lausunnossaan katsonut, ettei esityksessä ole huomioitu tilanteita, joissa muu riita-asia on yhdistetty käsiteltäväksi samassa oikeudenkäynnissä liikesalaisuusasian kanssa. *Helsingin käräjäoikeus* epäilee säännöksen tarpeellisuutta ylipäätään.

> Direktiivi edellyttää, että myös ”asianosaisina” oikeudenkäyntiin osallistuvien henkilöiden lukumäärää olisi voitava rajoittaa. Tällaista lainsäädäntöä ei Suomessa ennestään ole. Tämän vuoksi henkilöiden lukumäärän rajoittamisesta on säädettävä erikseen.

Vaikka asiat olisi yhdistetty käsiteltäväksi samassa oikeudenkäynnissä, ne eivät sinänsä muutu samaksi. Säännös ei siten lähtökohtaisesti tulisi sovellettavaksi siltä osin kuin asiakirja, suullinen käsittely tai tuomio koskee yhdessä liikesalaisuuden loukkaamista koskevan kanteen kanssa käsiteltävää muuta kannetta. Käytännössä tilanne on usein toinen, ja asiat eivät siten aina ole eroteltavissa toisistaan. Jos kanteita ei ole pakko yhdistää, voi harkinnanvaraista yhdistämistä vastaan puhua mahdollinen tarve rajoittaa asianosaisjulkisuutta. Samalla on kuitenkin muistettava, että kysymyksessä on poikkeussäännös, jota sovelletaan vain harvoin. Siksi se ei käytännössä muodostune ongelmaksi myöskään yhdistämistilanteissa.

16. Toimivaltainen tuomioistuin

Kannanotot

Korkein oikeus suhtautuu varauksellisesti esityksen sisältämään ehdotukseen yleisten tuomioistuinten ja markkinaoikeuden toimivallan säätämisestä rinnakkaiseksi silloin, kun vastaajana on oikeushenkilö tai elinkeinotoimintaa harjoittava luonnollinen henkilö. Varauksellisesti ehdotukseen suhtautuvat myös *Helsingin hovioikeu*s, *Markkinaoikeus*, *Helsingin* ja *Pirkanmaan käräjäoikeudet* ja *rikosoikeuden professori Sakari Melander*. Myös *professori Veli-Pekka Viljanen* pitää ratkaisua ongelmallisena, joskaan ei perustuslain vastaisena.

Rikosoikeuden professori Sakari Melander ei pidä ehdotusta rinnakkaiseksi toimivallaksi optimaalisena, vaan katsoo sen ongelmalliseksi muun muassa asianosaisten yhdenvertaisuuteen ja poikkeavaan muutoksenhakuun liittyvistä syistä. Myös korkein oikeus ja markkinaoikeus pitävät arveluttavana sitä, että kantaja voi valinnallaan yksipuolisesti päättää muutoksenhakuasteiden määrästä yksittäisessä asiassa. Korkeimman oikeuden näkemyksen mukaan kantajan valinnanvapaus voisi johtaa ns. forum shoppingiin, jossa kantaja päättää oikeuspaikasta sen mukaan, minkä arvioi olevan hänen kannaltaan kulloinkin kysymyksessä olevassa tapauksessa edullisin. Samaa esittävät Helsingin hovioikeus ja markkinaoikeus.

Korkein oikeus katsoo, että ehdotus merkittävästi lisäisi markkinaoikeuden toimintakenttää immateriaalioikeuskysymysten ulkopuolisiin sopimusoikeudellisiin riitoihin. Tämä johtuu muun muassa siitä, että markkinaoikeuden toimivalta ei ehdotuksen mukaan olisi sidoksessa esimerkiksi siihen, että liikesalaisuuden loukkausta koskeva vaatimus olisi jutussa merkittävin. Markkinaoikeuden käsiteltäväksi voisi tulla riitoja, jotka suurelta osin koskevat muita asioita kuin liikesalaisuuksien salassapitovelvoitetta. Tästä voisi seurata, että toimivalta elinkeinoelämän riita-asioissa laajemminkin siirtyisi yleisistä tuomioistuimista markkinaoikeudelle. Myös Pirkanmaan käräjäoikeus pitää riskinä sitä, että uusi laki ohjaa riitoja yleisistä tuomioistuimista markkinaoikeuteen silloinkin, kun liikesalaisuuselementti kysymyksessä olevassa riita-asiassa olisi vähäinen.

Helsingin hovioikeus katsoo, että kanteiden yhdistämistä koskevien säännösten soveltaminen tilanteessa, jossa samaan perusteeseen nojautuvia kanteita pannaan vireille eri tuomioistuinlinjassa, aiheuttaa vaikeita rajanveto-ongelmia.

Korkein oikeus pitää uudistusta siten merkittävänä, että siitä olisi tullut käydä perusteellinen oikeuspoliittinen keskustelu ja tuomioistuimen toimivaltaa koskeva ehdotus olisi tullut valmistella itsenäisenä kysymyksenä eikä toteuttaa muun lainsäädäntöhankkeen yhteydessä.

Muutosehdotukset

Helsingin hovioikeus katsoo, että tuomioistuimen toimivalta tulisi määräytyä riidan ”pääkohteen” mukaan. Korkein oikeus käyttää käsiteparia ”merkittävin vaatimus” ja ”sivuvaatimus” toimivaltaperusteena. Jos merkittävin vaatimus koskee liikesalaisuutta, asia käsiteltäisiin markkinaoikeudessa. Jos liikesalaisuutta koskeva vaatimus olisi luokiteltavissa sivuvaatimukseksi, asia käsiteltäisiin yleisessä tuomioistuimessa.

Markkinaoikeus katsoo, että toimivalta tulisi määräytyä asian luonteen perusteella. Markkinaoikeuden lausuntoon liitetyssä pykäläluonnoksessa ehdotetaan, että markkinaoikeus käsittelisi ”yksinomaan tässä laissa (l. liikesalaisuuslaissa) tarkoitetut riita-asiat”. Markkinaoikeuden mukaan kirjoitustavasta seuraisi, että vain ns. puhtaat liikesalaisuusasiat käsiteltäisiin markkinaoikeudessa.

Korkein oikeus ehdottaa myös mallia, jonka mukaan asianosaiset voisivat oikeuspaikkasopimuksella sopia riidan käsittelemisestä markkinaoikeudessa. Muutoin asiat käsiteltäisiin yleisissä tuomioistuimissa. Myös markkinaoikeuden pykäläehdotus sallisi asian käsittelemisen markkinaoikeudessa asianosaisten sopimuksen perusteella, vaikka asia muutoin kuuluisi yleisten tuomioistuinten toimivaltaan.

Pirkanmaan käräjäoikeus esittää harkittavaksi liikesalaisuusasioiden käsittelyn keskittämistä kokonaan yleisiin tuomioistuimiin. Myös Helsingin hovioikeus pitää tätä yhtenä mahdollisuutena.

> *Oikeuspoliittinen keskustelu.* Oikeuspaikkaa koskevaa ehdotusta on käsitelty hallituksen esityksessä varsin perusteellisesti. Tuomioistuimen toimivaltaa koskeva kysymys on ollut pakko ratkaista uuden lain valmistelun yhteydessä. Liikesalaisuuslailla pannaan täytäntöön direktiivi. Direktiivin täytäntöönpanemiseksi annettava säännöstö on saatettava voimaan viimeistään 9 päivänä kesäkuuta 2018. Tämä asettaa tiukan aikarajan käytävälle oikeuspoliittiselle keskustelulle, eikä aikarajaa ole mahdollista pidentää. Jos säädetään uusi laki, nykytilan pysyttäminen muuttamattomana ei ole mahdollista.
>
> *Nykytilasta.* Nykytilan mukaan markkinaoikeus on yksinomaisesti toimivaltainen käsittelemään liikesalaisuuden loukkausta koskevia riita-asioita, jos ne perustuvat SopMenL:iin. Jos liikesalaisuuden loukkausta koskevat riita-asiat eivät kanteen mukaan perustu SopMenL:iin, ne käsitellään yleisissä tuomioistuimissa. Käytännössä tämä tarkoittaa, että kantaja voi kanteessa esittämänsä vaatimuksen perusteluilla jossain määrin päättää, kuuluko asia markkinaoikeuden yksinomaiseen toimivaltaan. Tilanne on rikospuolella sama, sillä erolla, että SopMenL:n yksinomaista toimivaltaa koskeva säännös ei vaikuta oikeusastejärjestykseen. Helsingin käräjäoikeus on SopMenL:n mukaan toimivaltainen käsittelemään rikoksia, joissa on menetelty SopMenL:n 4 §:n vastaisesti. Jos teonkuvauksessa ei ole arvioitu sitä, onko syytetty menetellyt SopMenL:n vastaisesti, toimivalta ei määräydy SopMenL:n mukaan.

Suurin osa Suomessa käsiteltävistä liikesalaisuutta koskevista tuomioistuinasioista käsitellään yleisissä tuomioistuimissa rikosasioina tai esimerkiksi salassapitovelvoitteen rikkomista koskevana sopimusoikeudellisena riitana. Ministeriön tiedossa ei ole ainoatakaan rikosasiaa, jossa yrityssalaisuusrikoksen syytteessä olisi vedottu SopMenL:iin ja toimivalta määräytynyt SopMenL:n erityissäännöksen mukaan.

Vuodessa kahdesta neljään riita-asiaa saatetaan SopMenL:n nojalla markkinaoikeuden ratkaistavaksi. Näissä tapauksessa vastaajan väitetään usein myös toimineen SopMenL:n 1 §:n 1 momentin yleissäännöksen vastaisesti. Kanteessa vaaditaan lähtökohtaisesti lain vastaisen menettelyn kieltämisestä. Kieltämisestä säädetään erikseen SopMenL:ssa.

Kantajan valinnanvapaus ja oikeusasteiden määrä. Ehdotuksesta seuraa, että kantaja voi valinnallaan vaikuttaa asiaa käsittelevän tuomioistuimen lisäksi myös muutoksenhakuasteiden määrään. Tätä pidetään lausunnoissa arveluttavana ratkaisuna. Tilanne vastaa kuitenkin SopMenL:n soveltamisalan puitteissa nykytilaa. Kantaja voi jo nyt vaikuttaa oikeusasteiden määrään vetoamalla kanteensa perusteluissa SopMenL:iin tai olemalla vetoamatta siihen. Kantaja voi myös nostamalla samanaikaisesti useita olennaisesti samasta perusteesta johtuvia kanteita, joista osa koskee SopMenL:n vastaista toimimista, saattaa asiakokonaisuuden markkinaoikeuden käsiteltäväksi oikeudenkäynnistä markkinaoikeudessa annetun lain 1 luvun 5 §:n 2 momentin nojalla. Nykytilan ei ole lausunnoissa katsottu vaarantavan vastaajan oikeusturvaa tai asianosaisten tasapuolista kohtelua. Huomiota voi muutoinkin kiinnittää siihen, etteivät lausunnonantajat ole valinnanvapauden osalta juuri arvioineet ehdotuksen suhdetta nykytilaan.

Toimivallanjako markkinaoikeuden ja yleisten tuomioistuinten välillä SopMenL:n soveltamisalaan kuuluvissa liikesalaisuusasioissa on tällä hetkellä häilyvä ja rakentuu tosiasiassa kantajan vetoamisen varaan. Lakiin vetoamiseen perustuvaa toimivaltaa ei voida pitää hyvänä ratkaisuna etenkään tilanteessa, jossa kysymys on yksinomaisesta toimivallasta. Oikeustilaa on siksi selvennettävä.

Hallituksen esityksessä nykyinen päällekkäisyys lausutaan auki ja hyväksytään toteamalla molemmat tuomioistuimet toimivaltaisiksi. Tilanne ei siten muutu niin paljon kuin mitä lausunnonantajat lausunnoissaan antavat ymmärtää. Rakennetasolla ratkaisu on toki merkittävä ja poikkeuksellinen. On kuitenkin korostettava, ettei tarkoituksena ole muuttaa tuomioistuinjärjestelmää laajemmassa mielessä. Ehdotuksessa on vain päädytty painottamaan käytännössä toimivaa ratkaisua rakenteellisen puhdasoppineisuuden sijaan.

Nykyinen järjestelmä, jossa enemmistö jutuista käsitellään yleisissä tuomioistuimissa tavanomaisten oikeuspaikkasäännösten perusteella rikosasioina tai sopimusoikeudellisina riitoina, on toimiva. Myöskään lausunnoissa ei ehdoteta, että kaikki liikesalaisuuden loukkaamista koskevat asiat olisi keskitettävä markkinaoikeuteen. Sen sijaan lausunnoissa kannatetaan järjestelyä, joka varmistaisi markkinaoikeuden toimivallan pysymisen nykyisellään. Ottaen kuitenkin huomioon, että uuden lain soveltamisala laajenisi merkittävästi SopMenL:iin verrattuna ja sen piiriin tulisi sellaisia tilanteita, joissa liikesalaisuuden salassapitovelvoite perustuu muuhun kuin laissa suoraan säädettyyn

kieltoon, esimerkiksi salassapitosopimukseen tai muuhun sopimukseen, joka sisältää tietoja, jotka ovat luokiteltavissa liikesalaisuuksiksi, nykytilaa ei voida säilyttää sisällyttämällä SopMenL:n toimivaltasäännös uuteen lakiin. Jos näin tehtäisiin, seuraisi siitä, että yleisissä tuomioistuimissa sopimusriitoina tai tavallisina vahingonkorvausriitoina käsiteltävät asiat käytännössä keskitettäisiin markkinaoikeuteen, tai vaihtoehtoisesti, ettei liikesalaisuuslakiin ”vedottaisi” vaatimuksen perusteissa toimivaltasyistä.

Kumpikaan vaihtoehdoista ei ole hyvä. Keskitettäessä immateriaalioikeuksia koskevat riidat markkinaoikeuteen, tarkoituksena ei ole ollut, että markkinaoikeus käsittelisi immateriaalioikeuksiin liittyviä sopimusriitoja. Patentin olemassaolosta ei voikaan sopia. Liikesalaisuudesta voi kuitenkin sopia. Liikesalaisuuslaissa tarkoitettu riita voi siten koskea sitä, mitä tietoa on liikesalaisuutena sovittu salassa pidettäväksi (sopimuksen tulkintaa) ja onko salassa pidettäväksi mahdollisesti sovittua tietoa käytetty muulla tavalla kuin mitä sopimuksessa on sovittu (sopimuksen tulkintaa ja tosiseikkojen arviointia). Nämä riita-asiat eivät nykyisellään kuulu SopMenL:n soveltamisalaan. Uuden liikesalaisuuslain soveltamisalaan ne kuuluisivat. Markkinaoikeuden yksinomainen toimivalta laajenisi merkittävästi yli sen, mitä lain valmistelussa on haettu. Jos taas rakennetaan järjestelmä vetoamisen varaan siten, että jättämällä mainitsematta liikesalaisuuslaki vaatimuksen perusteluissa asia voidaan sopimusriitana saattaa käsiteltäväksi käräjäoikeudessa, nykyinen epäselvä toimivaltarakenne säilyy, ja mahdollisuus hyödyntää uuden lain oikeussuojakeinoja vähenee.

Forum shopping. Ministeriö ei pidä todennäköisenä, että kantajat tulevat viemään riitansa ratkaistavaksi siihen tuomioistuimeen, jonka arvioivat itselleen suotuisimmaksi. Lakia soveltavalla tuomioistuimella ei pitäisi olla vaikutusta jutun lopputulokseen, koska aineellinen lainsäädäntö on sama. Ottaen lisäksi huomioon, että viimeinen oikeusaste on sekä markkinaoikeudessa että yleisessä tuomioistuimessa vireille tulleessa riita-asiassa korkein oikeus, oikeuskäytännön eriytymisen vaaraa ei olisi. Sellaiselle forum shoppingille, jossa motiivina on kantajan oman edun tavoittelu vastaajan vahingoksi, ei pitäisi olla sijaa ehdotetun uudistuksen jälkeenkään. On myös muistettava, että suurin osa liikesalaisuutta koskevista tuomioistuinjutuista käsitellään rikosprosessissa yrityssalaisuusrikoksina ja tämä ei todennäköisesti todisteiden hankkimiseen liittyvistä syistä tule jatkossa merkittävästi muuttumaan.

Sopimusriitojen siirtyminen markkinaoikeuteen. Ministeriö ei pidä todennäköisenä, että yleisissä tuomioistuimissa käsiteltävät liikesalaisuusasiat – tai muut riita-asiat – uudistuksen myötä siirtyisivät markkinaoikeuteen siten, että markkinaoikeuteen keskitettäisiin muita sopimusriitoja sisällyttämällä kanteeseen liikesalaisuutta koskeva sivuvaatimus. Nykyinen kanteiden yhdistämistä koskeva säännös ei ole tiettävästi tuonut markkinaoikeuteen yleisen velvoiteoikeuden alaan kuuluvia riita-asioita.

Markkinaoikeus ei ole sopimusriitoja yleisesti käsittelevä tuomioistuin. Ministeriö ei pidä todennäköisenä, että kantaja tai hänen asiamiehensä haluaisi ensimmäisenä kokeilla markkinaoikeuden velvoiteoikeuden alan asiantuntemusta viemällä sanottuun tuomioistuimeen esimerkiksi yrityskauppaa koskevan riidan liikesalaisuuden loukkausta sivuavalla vaatimuksella. Vaikka oikeudenkäynnin kesto lyhenee, kun oikeusas-

teita on vähemmän, käräjäoikeuden ja hovioikeuden kokemuksen merkitystä sopimusoikeuden alan riita-asioissa ei tule vähätellä. Asianosaisten näkökulmasta katsoen luulisi olevan tärkeämpää, että riita ratkaistaan oikein hyödyntäen kertynyttä sopimusoikeuden alan kokemusta ja asiantuntemusta kuin että se ratkaistaan nopeasti tuomioistuimessa, joka on erikoistunut muiden kuin sopimusriitojen käsittelyyn.

Kanteiden yhdistäminen. Oikeudenkäynnistä markkinaoikeudessa annetun lain kanteiden yhdistämistä koskevia säännöksiä ei merkittävästi muutettaisi, joten markkinaoikeudessa voitaisiin käsitellä vaatimuksia, jotka muutoin käsiteltäisiin käräjäoikeudessa, jos se on edellä mainitun lain 1 luvun 5 §:n nojalla mahdollista. Ainoastaan silloin, kun vastaaja on luonnollinen henkilö, kanteita ei olisi ehdotuksen mukaan mahdollista yhdistää markkinaoikeudessa. Tällöin kanteet käsiteltäisiin eri tuomioistuimissa. Tämä ei ole prosessitaloudellisesti optimaalista, mutta vastaa yleisten tuomioistuinten osalta nykytilaa. Jos kanne kuuluu erityistuomioistuimen yksinomaiseen toimivaltaan, sitä ei voi käräjäoikeudessa käsitellä kanteita kumuloimalla. Tämä on seikka, joka on hyväksyttävä tilanteessa, jossa toimivalta on tietyn lainsäädännön osalta annettu erityistuomioistuimelle.

Samanaikaisesti on todettava, ettei kanteisiin yleensä vastata vastakanteella. Kanteeseen vastataan kiistämällä kanneperuste. Usein samaa asiaa koskevan toisen kanteen nostaminen estyy lis pendens –periaatteen perusteella. Samojen asianosaisten välistä samaa asiaa koskeva riita ei voi olla vireillä samanaikaisesti eri tuomioistuimissa.

Muutosehdotuksista. Helsingin hovioikeus esittää, että tuomioistuimen toimivalta tulisi määräytyä ”pääkohteen” perusteella. Esityksen sisältämää ehdotusta ei tule muuttaa ehdotetulla tavalla. Kantaja voisi kannetta laatiessaan kirjata haluamansa vaatimuksen pääkohteeksi, ja asian arvioiminen objektiivisin perustein olisi hankalaa. Sama heikkous rasittaa korkeimman oikeuden ehdotusta toimivallan määräytymisestä ”merkittävimmän vaatimuksen” mukaan.

Korkein oikeus ehdottaa lausunnossaan vaihtoehtoa, jonka mukaan asianosaiset voisivat oikeuspaikkasopimuksella sopia riidan käsittelemisestä markkinaoikeudessa, vaikka asiat muutoin käsiteltäisiin yleisessä tuomioistuimessa. Ehdotusta voidaan pitää hallituksen esitystäkin erikoisempana ratkaisuna. Markkinaoikeudesta muodostuisi näin välimiesoikeuden kaltainen tuomioistuin, joka käsittelisi liikesalaisuutta koskevia juttuja vain sopimusperusteisesti. Ministeriö ei puolla esityksen muuttamista ehdotetulla tavalla.

Markkinaoikeus ehdottaa, että toimivalta jaettaisiin markkinaoikeuden ja yleisten tuomioistuinten välillä siten, että markkinaoikeudessa käsiteltäisiin jutut, jotka koskevat ”yksinomaan liikesalaisuuslaissa tarkoitettuja riita-asioita”. Ehdotukseen oheistetuissa perusteluissa todetaan, että näin markkinaoikeudessa käsiteltäisiin vain puhtaita liikesalaisuusasioita ja sanottu puhtaus määräytyisi vaatimuksen perusteella. Jos kanteessa vaadittaisiin liikesalaisuuslaissa tarkoitettua kieltoa tai muuta 8 §:ssä tarkoitettua toimenpidettä taikka liikesalaisuuslain mukaista korvausta, hyvitystä tai vahingonkorvausta, olisi kysymyksessä pudas liikesalaisuusasia. Asiaan ei vaikuttaisi se, että salassapitovelvollisuus perustuisi muuhun kuin liikesalaisuuslakiin.

Ministeriö ei puolla esityksen muuttamista ehdotetulla tavalla viitaten muun muassa siihen, mitä edellä todetaan kantajan valinnanvapaus ja oikeusasteiden määrä alaotsikon alla. Markkinaoikeuden ehdotus voisi johtaa siihen, että sellaiset liikesalaisuusasiat, jotka käytännössä koskevat sopimusehtojen tulkintaa, keskitetään markkinaoikeuteen. Markkinaoikeuden yksinomainen toimivalta laajentuisi tällöin merkittävästi. Ei ole tarkoituksenmukaista, että kahden Oulussa sijaitsevan pk-yrityksen välinen salaojaputken valmistusmenetelmän luvatonta hyödyntämistä koskeva riita aina olisi käsiteltävä Helsingissä markkinaoikeudessa. Keskittäminen voisi pk-yritysten osalta pelkän etäisyyden perusteella heikentää oikeuden saatavuutta käytännössä. Siitä voisi myös seurata, että toimivaltaa koskeva säännös merkittävällä tavalla vaikuttaisi siihen, käytetäänkö liikesalaisuuslain oikeussuojakeinoja vai ei.

Ministeriöiden näkemyksen mukaan tuomioistuimen toimivaltaa koskevien säännösten tulisi olla mahdollisimman selvät. Tämä on erityisen tärkeää silloin, kun kysymys on yhdelle tuomioistuimelle annettavasta yksinomaisesta toimivallasta. Muutoin voi helposti käydä niin, että ensin riidellään viimeiseen oikeusasteeseen siitä, onko tuomioistuin toimivaltainen, ja, jos sanottu viimeinen oikeusaste päätyy ratkaisuun, ettei asiaa käsitellyt tuomioistuin ollutkaan toimivaltainen, asia joko jätetään tutkimatta väärässä tuomioistuimessa vireille pantuna tai siirretään käsiteltäväksi toimivaltaiseen tuomioistuimeen. Korkeimman oikeuden ennakkoratkaisua KKO 24:2017 voidaan käyttää esimerkkinä tämän tapaisesta tilanteesta.

> A oli 12.11.2008 osallistunut X Oy:n järjestämään tilaisuuteen, jonka ohjelmaan oli sisältynyt veneajelu yhtiön omistamalla 20-paikkaisella niin sanotulla RIB-veneellä. A vaati käräjäoikeudessa X Oy:ltä veneajelun järjestäjänä vahingonkorvausta sillä perusteella, että hän oli loukannut selkänsä veneajelussa sen seurauksena, että veneen kuljettaja oli ajanut liian suurella tilannenopeudella ristiaallokkoon ottamatta huomioon vallinneita meriolosuhteita. X Oy vaati kanteen hylkäämistä lausuen muun ohella, että A oli ollut tietoinen veneajelun luonteesta ja hyväksynyt siihen liittyneen riskin eikä yhtiö ollut menetellyt tuottamuksellisesti. Espoon käräjäoikeus antoi asiassa ratkaisunsa vuonna 2013 ja Helsingin hovioikeus vuonna 2015. Korkein oikeus katsoi 16.5.2017 antamassaan ratkaisussa, että asiaan oli sovellettava merilakia ja ettei käräjäoikeus ollut toimivaltainen tutkimaan kannetta, vaan se olisi tullut käsitellä toimivaltaisessa merioikeudessa. Asia siirrettiin toimivaltaisen merioikeuden käsiteltäväksi.

Edellä todetussa vahingonkorvausta koskevassa jutussa tuomioistuimen toimivaltaa koskevan kysymyksen käsittely kesti lähes 10 vuotta, jonka jälkeen asia todettiin käsitellyksi väärässä forumissa, ja itse riitakysymyksen käsittely alkoi alusta. Tämä lopputulos on aina vaarana silloin, kun asia voi kuulua erityistuomioistuimen yksinomaiseen toimivaltaan. Tilanteita, joissa merioikeus on toimivaltainen, ei ole paljon. Liikesalaisuuslaki tulisi huomattavasti useammin sovellettavaksi. Sen vuoksi liikesalaisuuslakiin mahdollisesti sisällytettävä säännös yksinomaisesta toimivallasta olisi oltava yksiselitteinen.

Markkinaoikeuden ehdottamaa säännöstä ei voida pitää riittävän yksiselitteisenä. Käsite ”yksinomaan tässä laissa tarkoitetusta riita-asiasta” on vaikeasti arvioitava määriteltäessä yleisen tuomioistuimen toimivaltaa. Milloin asiaan liittyvä muu vaatimus on

sellainen, ettei kysymys enää ole puhtaasta liikesalaisuusasiasta? Harmaa-alueesta tulisi laaja ja säännös mahdollistaisi pitkäkestoisen prosessin toimivallasta. Jos yleisissä tuomioistuimissa käsitelty riita lopulta arvioidaan puhtaaksi, olisi prosessi aloitettava alusta markkinaoikeudessa. Markkinaoikeus on lausunnossaan mieltänyt ehdotukseensa liittyvät tulkinnanvaraisuudet, mutta toteaa siltä osin tulkinnanvaraisuuden liittyvän lähes kaikkeen lainsäädäntöön. Ministeriö ei kiellä uuteen lainsäädäntöön monesti jääviä tulkinnanvaraisuuksia. Tuomioistuimen yksinomaista toimivaltaa koskevassa säännöksessä sitä ei kuitenkaan voi kevyin perustein hyväksyä.

Markkinaoikeuden ehdotus muistuttaa myös jossain määrin SopMenL:n säännöksen ”tähän lakiin perustuvat” –rakennetta, joka käytännössä on antanut kantajalle liikesalaisuuden loukkaamista koskevissa asioissa mahdollisuuden päättää toimivaltaisesta tuomioistuimesta perustamalla vaatimuksensa SopMenL:iin tai muuhun lainsäädäntöön, sillä erolla, että ”tähän lakiin perustuvia” vaatimuksia l. oikeussuojakeinoja olisi liikesalaisuuslaissa huomattavasti enemmän kuin nykyisin.

Puhtaaseen liikesalaisuusriitaan liittyvä toimivalta on jossain määrin ongelmallista myös kanteiden yhdistämisen kannalta. Vaatimukset – kielto jatkaa liikesalaisuuden loukkaamista, vahingonkorvaus ja sopimuksen purku – olisivat käsiteltävissä samassa oikeudenkäynnissä markkinaoikeudessa, jos kieltoa ja vahingonkorvausta koskeva vaatimukset sisältyvät yhteen kanteeseen ja purku toiseen. Jos vaatimukset sisällytetään samaan haastehakemukseen, markkinaoikeus ei olisi toimivaltainen ja asia käsiteltäisiin käräjäoikeudessa. Tämä osoittaa kuinka monimukaiseksi toimivaltarakenne muuttuu, jollei päällekkäisyyttä hyväksytä.

Asianosaisille on tärkeintä, että riidat ratkaistaan tehokkaasti ja oikein, riippumatta siitä missä tuomioistuimessa ne ratkaistaan. Tuomioistuimille taas on tärkeää, ettei toimivaltakysymys tulisi aina erillisenä asiana arvioitavaksi, kun kanteessa mainitaan sana liikesalaisuus. Se, että tuomioistuimen toimivaltaa koskevan säännöksen sisältö vakiintuisi vasta vuosien jälkeen korkeimman oikeuden oikeuskäytännön kautta, ei ole kenenkään edun mukaista.

Hallituksen esityksen voidaan oikeusasteongelmistaan huolimatta katsoa palvelevan esillä olevista vaihtoehdoista parhaiten asianosaisten ja tuomioistuinten tarpeita. On parempi, että molemmat tuomioistuimet ovat toimivaltaisia kuin ettei tiedetä, kumpi on toimivaltainen.

Liikesalaisuuslaissa tarkoitettujen asioiden keskittäminen käräjäoikeuteen siten, ettei niitä enää käsiteltäisi lainkaan markkinaoikeudessa olisi ratkaisuna selkeä. Suurin osa lausunnonantajista on kuitenkin puoltanut rinnakkaista tai jaettua toimivaltaa. Tämän vuoksi ministeriö ei tässä vaiheessa voi puoltaa edellä sanottua ehdotusta.

17. Asiantuntijat

Helsingin hovioikeus toteaa, että erikseen määrättyjen asiantuntijoiden käytölle liikesalaisuutta koskevien asioiden käsittelyssä ei ole tarvetta. Liikesalaisuutta koskevaa arviointia yleiset tuomioistuimet joutuvat tekemään monissa muissakin tapauksissa kuin liikesalaisuuslain mukaisia vaatimuksia

käsiteltäessä. Hovioikeus katsoo, että asiantuntijoiden käyttö vain tietyissä liikesalaisuutta koskevien asioiden käsittelyssä ei ole tarpeen. Asiantuntijoiden käyttö voisi ylipäätään olla aiheellista korvausten määrittämisessä, mutta tällaisen selvityksen hankkiminen kuuluu luontevasti asianosaisten tehtäväksi normaalia riita-asiaa vastaavasti. Hovioikeuden mukaan ehdotetun liikesalaisuuslain 19 §:n perusteella on myös epäselvää, tuleeko käräjäoikeuden käyttää asiantuntijoina markkinaoikeuden asiantuntijajäseniksi valittuja henkilöitä vai miten asiassa on tarkoitus toimia. Käräjäoikeuden velvollisuus markkinaoikeuden asiantuntijajäsenten käyttämiseen olisi epätavanomainen toimintatapa. Erillisten asiantuntijoiden valitseminen käräjäoikeuksiin ei ole sekään tarkoituksenmukaista. Hovioikeus katsoo, että ehdotettua 19 §:ää tulisi tarkentaa tulkinnallisten epäselvyyksien välttämiseksi. Hovioikeuden mukaan asiantuntijoiden käyttö voi tulla ajankohtaiseksi myös vasta hovioikeudessa ja asiantuntijoiden käyttö tulisi olla mahdollista käräjäoikeutta vastaavasti myös hovioikeudessa.

> Työ- ja elinkeinoministeriö viittaa hallituksen esityksen sivuille 113-114. Kuten hallituksen esityksessä todetaan, mahdollisuus asiantuntijoiden käyttämiseen sisältyy myös nykyiseen SopMenL:iin (SopMenL 11 a §). Pykälän tarkoituksena olisi antaa käräjäoikeudelle mahdollisuus tarvittaessa hyödyntää markkinaoikeuden asiantuntijajäsenten asiantuntemusta liikesalaisuutta koskevan riita-asian yhteydessä. Asiantuntijan hyödyntäminen olisi tuomioistuimen vapaassa harkinnassa. Asiantuntija ei olisi tuomioistuimen jäsen, eikä siten kuuluisi ratkaisukokoonpanoon. Lausuntopalautteen perusteella ehdotetun pykälän muotoilua tarkennettiin siten, että muotoilussa huomioidaan se, että tuomioistuinlain 17 luku koskee otsikkonsa mukaan asiantuntijajäseniä. Asiantuntijoiden käyttömahdollisuudesta luopuminen tulisi arvioida kokonaisuutena (myös muu lainsäädäntö huomioon ottaen), mistä syystä muutoksia tai laajentamista hovioikeuteen ei tässä yhteydessä ole perusteltua tehdä.

18. Rikoslakiin ehdotettavat muutokset

Melanderin lausunnossa todetaan, että liikesalaisuuksien yksityisoikeudellisen suojan vahvistaminen ja asiaa koskevan erillislain säätäminen olisi saattanut antaa aiheen arvioida, onko liikesalaisuuksien nykyisenkaltainen rikosoikeudellinen suoja tarkoituksenmukainen ja hyväksyttävä suhteessa direktiivin sisältämään ja liikesalaisuuslaissa ehdotettuun yksityisoikeudelliseen suojaan. Melander toteaa, että esityksen perusteluissa ei direktiivin ja ehdotetun liikesalaisuuslain aineellisten säännösten merkitystä rikosoikeudellisen asiaa koskevan sääntelyn soveltamisen kannalta juuri käsitellä, mitä voidaan pitää selkeänä esityksen sisältämänä puutteena. Melander myös toteaa, ettei ole aivan selvää, mikä merkitys liikesalaisuuslain 3 ja 4 §:n säännöksille on rikosoikeudellisia säännöksiä tulkittaessa annettava ja miten direktiivin mahdollinen tulkintavaikutus tulisi ottaa rikosoikeudellista sääntelyä sovellettaessa huomioon vai tulisiko direktiiville lainkaan antaa merkitystä rikosoikeudellisissa lainsoveltamistilanteissa. Melander viittaa 3 §:n 2 momenttiin, jossa säädetään tilanteista, jolloin liikesalaisuuden hankkiminen ei ole oikeudetonta sekä väärinkäytöksen paljastamista ja sananvapauden käyttämistä koskevaan 5 §:ään ja katsoo, että liikesalaisuuksien suojaa koskeva yksityisoikeudellinen lainsäädäntö osaltaan vaikuttaa myös asiaa koskevan rikosoikeudellisen lainsäädännön soveltamiseen ja rangaistavan käyttäytymisen alaan. Melander toteaa, että sääntely muodostaa tältä osin hieman vaikeasti hallittavan kokonaisuuden.

Melander toteaa, että vaikka esityksessä ilmaistu tavoite tehdä eroa liikesalaisuuden rikosoikeudellisen ja yksityisoikeudellisen suojan välillä on sinänsä perusteltu, ei välttämättä ole onnistunein ratkaisu pyrkiä osoittamaan mainittua eroa käyttämällä rikoslain rikosnimikkeissä käsitettä, jota ei rikoslaissa enää määriteltäisi – vaikka rikosnimikkeellä ei ole merkitystä rangaistavan käyttäytymisen alan määrittymisen kannalta. Toisaalta yrityssalaisuuden käsitteen käyttäminen rikosnimikkeissä kuvastaisi paremmin rikosoikeudellisen sääntelyn liittymistä elinkeinotoimintaan, mitä kytkentää tulisi edellä esitetyn mukaan liikesalaisuuslain määritelmäsäännöksessä myös korostaa. Melanderin mukaan kokonaisuutena arvioiden saattaisi kuitenkin olla perusteita muuttaa rikoslain 30 luvun 5 §:n rikosnimike liikesalaisuuden rikkomiseksi ja 6 §:n rikosnimike liikesalaisuuden väärinkäytöksi, ennen muuta lainsäädännön johdonmukaisuuteen liittyvistä syistä. Sen sijaan rikoslain 30 luvun 4 §:n yritysvakoilua koskevan säännöksen nimikkeen muuttaminen ei liene mahdollista esimerkiksi liikevakoiluksi, koska yritysvakoilu nimikkeenä on kuvaavampi ja yleiskieleen paremmin sopiva.

Valtakunnansyyttäjävirasto katsoo, että peruste sille, miksi rikosten nimekkeitä ei ole haluttu muuttaa säännösten sisältöä vastaaviksi, on jäänyt epäselväksi. Esityksen mukaan tulevaisuudessa liikesalaisuutta tunnusmerkistön mukaan rikkonut tuomittaisiin yrityssalaisuuden rikkomisesta. Valtakunnansyyttäjänvirasto esittää harkittavaksi, että rikosnimikkeet muutettaisiin vastaamaan niiden suojan kohdetta eli liikesalaisuuden rikkomiseksi, liikesalaisuuden vakoilemiseksi ja liikesalaisuuden väärinkäytöksi.

> Liikesalaisuusdirektiivi koskee liikesalaisuuksien siviilioikeudellisia oikeussuojakeinoja. Näin ollen se ei suoraan koske jäsenvaltioiden liikesalaisuuksien rikosoikeudellisia oikeussuojakeinoja. Liikesalaisuusdirektiivin kansallista täytäntöönpanoa valmistellut työryhmä ei arvioinut liikesalaisuuksien rikosoikeudelliseen suojaan liittyviä kysymyksiä.
>
> Hallituksen esitykseen sisältyvät ehdotukset rikoslain muuttamiseksi liittyvät liikesalaisuuskäsitteen yhdenmukaistamiseen kauttaaltaan lainsäädännöstä. Kuten hallituksen esityksessä todetaan, vaikka ilmaisua 'yrityssalaisuus' käytetään myös rikoksen nimikkeessä, ei nimikettä ehdoteta muutettavaksi. Nimike on tekoa kuvaava, ja on perusteltua tehdä ero rikoslaissa rangaistavaksi säädetyn käyttäytymisen ja muiden liikesalaisuuden rikkomisten välillä. Liikesalaisuutta voidaan ensinnäkin rikkoa liikesalaisuuslaissa tarkoitetulla tavalla, jolloin rikkomiseen liittyy yksityisoikeudellisia seuraamuksia. Toisaalta liikesalaisuutta voidaan rikkoa ilmaisemalla se oikeudettomasti tai käyttämällä sitä tässä rangaistussäännöksessä tarkoitetulla tavalla. Jälkimmäistä tekoa kutsuttaisiin yrityssalaisuuden rikkomiseksi. Erottelu on tarpeen, koska mikä tahansa liikesalaisuuden rikkominen ei ole yrityssalaisuuden rikkomisena rangaistavaa, vaan teon on täytettävä tunnusmerkistöstä ilmenevät tarkemmat kriteerit. Selvyyden vuoksi on syytä todeta, että rikosnimikkeellä ei ole vaikutusta liikesalaisuuden käsitteen tulkintaan tai rangaistussäännösten soveltamisalaan.
>
> Melanderin lausunnon s. 2—4 huomiot rangaistussäännösten kannalta merkityksellisestä muusta sääntelystä ovat hyviä. Työ- ja elinkeinoministeriö esittää valiokunnan harkittavaksi niiden esiin tuomista valiokunnan lausunnossa.

19. Suhde perustuslakiin ja säätämisjärjestys

Keskuskauppakamarin näkemyksen mukaan perustuslain takaamaa omaisuudensuojaa on esityksessä käsitelty pinnallisesti verrattuna sananvapauteen. Keskuskauppakamarin mukaan hallituksen esityksen jakson 3 perusoikeuksia koskevasta tekstikokonaisuudesta voi saada sellaisen kokonaiskuvan, että sananvapaus olisi omaisuudensuojaa vahvempi perusoikeus. Esityksestä puuttuu omaisuudensuojan ja sananvapauden välinen syvällinen analyysi ja punninta. *Valtiosääntöoikeuden professori Veli-Pekka Viljanen* toteaa, että esityksen säätämisjärjestelyperusteluissa hallituksen esityksen sisältämiä lakiehdotuksia tarkastellaan ensisijaisesti omaisuudensuojan ja sananvapauden kannalta. Viljasen mukaan tältä osin perustelut ovat varsin yleisellä tasolla.

> *Työ- ja elinkeinoministeriö* viittaa hallituksen esityksen yksityiskohtaisten perustelujen jaksoihin 3.1 ja 3.2, joissa on ministeriön käsityksen mukaan käsitelty riittävästi sekä omaisuudensuojaan että sananvapauteen liittyviä näkökohtia.

20. Kansainvälinen ulottuvuus

Pirkanmaan käräjäoikeus toteaa, että hallituksen esityksessä ei lainkaan käsitellä lakiehdotuksen kansainvälisiä ulottuvuuksia. Pirkanmaan käräjäoikeus katsoo, että lain soveltajan työtä helpottaisi, että kansainvälisiin kysymyksiin liittyviä perusperiaatteita olisi kuvattu jo lakiesityksessä, kun on ilmeistä, että sitä joudutaan soveltamaan myös kansainvälisissä suhteissa.

> *Työ- ja elinkeinoministeriö* toteaa, että oikeustilaa ei kansainväliseen ulottuvuuteen liittyvien kysymysten osalta esitetä esityksessä muutettavaksi, vaan jatkossakin sovellettaisiin kansainvälisen yksityisoikeuden normeja vastaavasti kuin nykyisin.